Ազգ
Azg
armenian daily
24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1999 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ #145 (1891)

Ադրբեջանը պատրաստ է Աբխազիա ուղարկել իր խաղաղարարներին

ԹԲԻԼԻՍԻ, 23 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅԵՄ ՏԱՊԱՆ: Հակամարտությունները Վրաստանի եւ Ադրբեջանի տարածքներում եւ տարածքային ամբողջականության վերականգնումը այն հիմնական հարցերն էին, որ քննարկվել են Վրաստանի արտաքին գործերի նախարար Իրակլի Մենաղարիշվիլու եւ Ադրբեջանի արտաքին գործերի նախարար Թոֆիկ Զուլֆուգարովի հանդիպման ընթացքում:

Հանդիպման ավարտից հետո համատեղ ճեպասուլիսում Թ. Զուլֆուգարովը, անդրադառնալով Աբխազիայում խաղաղարարական գործողությանը ադրբեջանական զինվորականների հնարավոր մասնակցության հարցին, նշել է, որ ինքը չի բացառում նման հնարավորությունը, որովհետեւ իր երկիրը միշտ ըմբռնումով է վերաբերվել Վրաստանի խնդրանքին: Ըստ նրա, ըմբռնման մթնոլորտը երկու երկրների հարաբերություններում ծեւավորում են երկու ժողովուրդների բարիդրացիական հարաբերությունները եւ Վրաստանի ու Ադրբեջանի նախագահների անձնական բարեկամությունը:

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Բանակցություններ եւս մի փուլ՝ առանց միջնորդների եւ խաղաղասիրական տրամադրություններով

Ժնեւում ավարտելով Ալիեւի հետ հանդիպումը, Ռ. Քոչարյանը երեկ վերադարձավ Երեւան

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

Ժնեւում կայացած Քոչարյան-Ալիեւ հանդիպումը եւս մի էջ ավելացրեց արցախյան հիմնախնդրի պատմության հաստափոր գրքին: Ըստ ամենայնի՝ այս էջը բավականին հուսադրող արդյունքներ է պարունակում, ինչը կարելի էր եզրակացնել երեկ երեւան վերադարձած ՀՀ նախագահի գոհունակ տրամադրությունից, ինչպես նաեւ մի քանի այլ բարենպաստ նշաններից, որոնց մասին՝ ստորեւ:

«Զվարթնոց» օդանավակայանում իրեն դիմավորելու եկած վարչապետին, նախարարներին եւ լրագրողներին հակիրճ ու բովանդակալից սահմաններում ներկայացնելով բանակցությունների արդյունքները՝ պրն Քոչարյանը նշեց, որ այս հանդիպումը մեծապես տարբերվում էր նախորդներից. «Միանշանակորեն պարզ էր, որ այժմ ավելի լավ ենք հասկանում միմյանց մտահոգությունները, իսկ նման տրամադրություններով ավելի հեշտ է խնդրի լուծումը գտնել», - ասաց նա:

Առաջին ծեռքբերումը հստակ պայմանավորվածությունն է զինադադարի վերաբերյալ, ինչն այս պահին չափազանց կարեւոր է, քանի որ ոչ մի կերպ չեն դադարում սահմանային միջադեպերը՝ կրակոցներն ու գնդակոծումները:

Բացի այդ՝ ծանր աշխատանք է սպասում երկու երկրների արտգործնախարարներին. առաջիկայում պետք է վերսկսվեն նրանց միջեւ բանակցությունները՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում եւ, անշուշտ, Ղարաբաղի ներկայացուցչության լիարժեք մասնակցությամբ:

Տես ♦ էջ 2

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Պահանջվում է քաղաքական գնահատական

Եվ բազմակուսակցական հանձնաժողով՝ 92-99 թթ. կառավարությունները հետաքննող

ՆԱԻՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի ստորագրությամբ եւ կառավարության առաջարկությամբ ԱԺ-ի անդորրն ընդհատվեց, եւ մինչ պատգամավորները նստած էին 2000 թ. պետբյուջեի մշակման աշխատանքներին, ինչպես նաեւ ընթացիկ տարվա բյուջեի կատարողականի քննարկումներին, նրանց սեղանին դրվեց ներկա բյուջեն բարեփոխելու նախագիծը: Կառավարության ծրագրերում առաջացած այս շրջադարձը պատճառ դարձավ պատգամավորական հավակնությունների աշխուժացման: Աշխուժացումն ակնհայտ քննադատական ուղղվածություն ունի: Մեր պետական-քաղաքական դաշտում սկսվել է հերթական քավության նոխազների որոնումը, քանզի ոչ միայն կառավարության ղեկը վերջերս ստանձնած վարչապետ Վազգեն Սարգսյանն է բացահայտել մեր տնտեսության իրական վիճակը, այլեւ ԱԺ ղեկավարությունը: Բայց եթե կառավարությունը փորձում է մինչեւ վերջ պարզել տնտեսական անկման պատճառները՝ սկսյալ 92 թ.-ից մինչ այսօր, ապա ԱԺ պատգամավորների որոշ հատվածը պատեհ առիթ եւ բարձր ատյան են գտել՝ ցուցադրելու իր գիտելիքները եւ քննադատական կիրքը: Պատգամավորներից մեկն անգամ արձանագրեց, որ բյուջեի փոփոխությունների այս նախագիծը գրվել է կաբինետներում՝ կյանքից հեռու: Ստիպված ենք արձանագրել, որ օրենսդրական նախագծերը միշտ էլ գրվում են աշխատասենյակներում, եւ այսօր խոսել սոցիալական խնդիրների լուծման մասին, մեղմ ասած, պոպուլիզմ է, քանզի հալվահալվա ասելով՝ ոչ ոքի բերանը չի քաղցրանա:

Տես ♦ էջ 3

Թուրքիան Հայաստանից օգնություն չի խնդրում

Թուրքիայի իշխանությունները մերժել են երկրաշարժից տուժած բնակչությանն օգնելու Հայաստանի առաջարկությունը: Այդ մասին ՀՀ արտակարգ իրավիճակների վարչությանը տեղեկացրել է ՀՀ ԱԳ նախարարությունը:

Մինչ այդ նշված վարչության արագ արձագանքման փրկարար ջոկատը՝ 100 հոգուց կազմված ու զինված «Մերսեդես» մակնիշի 10 հատուկ մեքենաներով ու սարքավորումներով, արդեն պատրաստ էր մեկնելու Թուրքիա, հայտնեց վարչության լրատվության բաժնի պետ Նիկոլայ Գրիգորյանը:

Իսկ այն, որ «Հայաստանը պատրաստ է օգնության ձեռք մեկնել, եթե Թուրքիան դիմի համապատասխան խնդրանքով», Ն. Գրիգորյանը բացատրեց հետեւյալ կերպ. «Եթե երկու երկրների միջեւ նման իրավիճակների համար փոխադարձ օգնության պայմանագիր գոյություն չունի, օգնությունը ցուցաբերվում է միայն տուժած երկրի խնդրանքի դեպքում»:

Այնուամենայնիվ, մեր կարծիքով, պաշտոնական հայտարարության մեջ չպետք է նշվեր «խնդրանքի դեպքում»: Կարելի էր արտահայտել մեր պատրաստակամությունը եւ վերջ:

Մյուս կողմից, «Ազատություն» ռադիոկայանը երեկ տեղեկացրեց, որ ըստ թուրքական «Ռադիկալ» թերթի, Թուրքիայի Ազգայնական կուսակցությունն է թուրքական կողմին դրդել Հայաստանի օգնության առաջարկը մերժել:

ՌՈՒԶԱՆ ՄԱՏԱԿՅԱՆ

Թուրքիայում կրկին երկրաշարժ

ԱՆԿԱՐԱ, 23 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՄՆԱՐՔ: ԶԼՄ-ների հաղորդագրությունների համաձայն, անցած գիշեր Թուրքիայում նոր երկրաշարժ է տեղի ունեցել՝ 4,5 բալ ուժգնությամբ՝ ըստ Ռիխտերի սանդղակի: Երկրաշարժը տեղի է ունեցել երկրի հյուսիս-արեւելքում՝ Էրզրումի շրջանում: Զոհերի եւ ավերածությունների մասին առայժմ չի տեղեկացվում:

Օգոստոսի 17-ի երկրաշարժը, ըստ նախնական հաշվարկների, երկրին շուրջ 20 մլրդ դոլարի վնաս է պատճառել: Իսկ առավել ճշգրիտ հաշվարկների համար բավականին երկար ժամանակ է պահանջվում:

Ինչպես հայտնի է, երկրաշարժի զոհերի թիվն արդեն անցել է 12 հազարից: Ենթադրվում է, որ տասնյակ հազարավոր մարդիկ դեռեւս մնացել են փլատակների տակ, որոնց փրկելու հույս, փաստորեն, չկա: Շատ հավանական է, որ օգոստոսի 17-ի երկրաշարժի զոհերի թիվը 40 հազարի հասնի:

Շամիլ Բասաեւը օգնության է կանչում

ՄՈՍԿՎԱ, 23 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ինչպես այսօր հաղորդել է Ռուսաստանի նախագահին առընթեր Դաղստանի Հանրապետության մշտական ներկայացուցչության մամլո ծառայությունը, Ռուսաստանի պաշտպանության, ներքին գործերի նախարարությունների, ներքին զորքերի միացյալ խմբավորման ստորաբաժանումների եւ դաղստանցի աշխարհազորայինների հետեւակների գործողությունների հետեւանքով շրջափակվել է Թանդո գյուղը: Մարտերի ընթացքում այնտեղ ոչնչացվել է հարյուրից ավելի չեչեն գրոհային: Մնացածները ծեղքելու փորձեն ձեռնարկել, սակայն այդ գործողությունները կասեցվել են հրետանային եւ օդային հարվածներով:

Գոդոբերի, Ռահաթա եւ Ալխանտա բնակավայրերի շրջաններում դաշնային ուժերի օդուժը 68 ինքնաթիռաթռիչք է գործել, 36 հրթիռառմբային հարվածներ հասցրել: Միացյալ խմբավորման հրետանին 52 կրակային խնդիր է կատարել: Դրա հետեւանքով ոչնչացվել են հակառակորդի երկու դիտակետ, մեկ տեւական կրակակետ, մեկ զենիթային կայանք, մեկ ականանետ եւ 140 չեչեն գրոհային:

Բանակային հետախուզության տեղեկությունների համաձայն, դաշտային հրամանատար Շամիլ Բասաեւը դիմել է Չեչնիայի տարածքում գտնվող հրամանատարներին, խնդրելով անհապաղ օգնություն ցույց տալ կենդանի ուժով եւ զինամթերքով:

ՇԱԽՄԱՏ

Կասպարովնեսի «ձեռքը խերով չէր»

Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Լաս Վեգասից

Մի՞թե պատմությունը կրկնվում է: Պետրոսյանը սպիտակներով պարտությամբ սկսեց իր մենամարտը Բոտվիննիկի հետ: Կասպարովը աղետալի մեկնարկ ունեցավ Կարպովի հետ անդրանիկ մրցախաղում: Ե՛վ Պետրոսյանը, ե՛ւ Կասպարովն ի վերջո հռչակվեցին աշխարհի չեմպիոններ:

Վլադիմիր Հակոբյանը եւս անհաջողության մատնվեց Ալեքսանդր Խալիֆմանի հետ համաշխարհային գահի համար մղվող պայքարի առաջին պարտիայում, ընդ որում՝ նույնպես սպիտակներով: Գուցե հայ գրոսմայստերին նույնպե՞ս կհաջողվի կրկնել իր հայրենակիցների չեմպիոնական ավարտը:

Նախօրյակին, ոչ սովորական պայմաններում՝ Լաս Վեգասի ռեստորաններից մեկում անցկացված վիճակահանությունը որոշեց, որ անդրանիկ պարտիայում սպիտակներով կխաղա Հակոբյանը: Խաղից մի քանի ժամ առաջ մրցակիցները «հետախուզություն» կատարեցին խաղասեղանի շուրջ: Երեւանցին իրեն համար չէր զգում առաջարկված ծոխ բազկաթոռի վրա եւ ի տարբերություն Խալիֆմանի, նախընտրեց սովորական աթոռը:

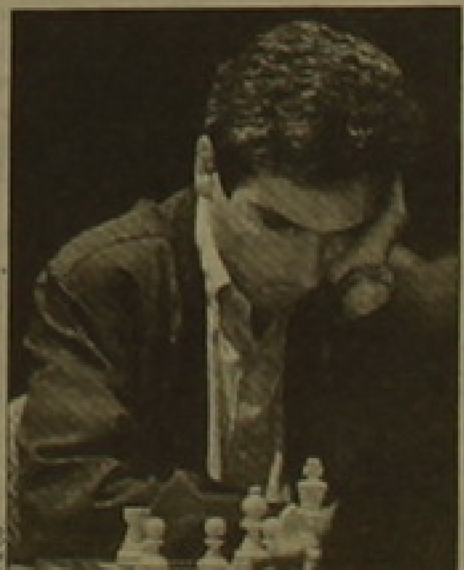

Ստացվեց այնպես, որ այսօր Լաս Վեգասում գտնվող ամենաբարձրաստիճան պաշտոնյան ՖԻԴԵ-ի պատվավոր նախագահ Ֆլորենսիո Կամպոմանեսն է: Եվ ինչպես 15 տարի առաջ, երբ ֆիլիպինցին Կարպով-Կասպարով մենամարտի գլխավոր անդամներից մեկն էր, այժմ էլ նա խաղասեղանի վրա կատարեց անդրանիկ քայլը՝ Հակոբյանի հետ, բնականաբար, նախօրոք խորհրդակցելով: Ինչպես հետո պարզվեց, Կամպոմանեսի «ձեռքը խերով չեղավ»:

Սկզբնախաղում Հակոբյանը միանգամայն բարենպաստ դիրք ստացավ: Բավականին վաղ հայ շախմատիստը ֆիգուրի զոհաբերությամբ գնաց անսովոր դիրքի: Մամուլի կենտրոնում այս որոշումը հավանության չարժանացավ: Բայց երբ խաղի ավարտից հետո մենք ծառում էինք Վլադիմիրի հետ, նա շարունակում էր պնդել, որ իր զոհաբերությունը սխալ չէր, եւ վրիպումը շատ ավելի ուշ թույլ տվեց:

Ինչեւիցե, երկարատեւ, բայց հաճախ դիմադրությունից հետո երեւանցի գրոսմայստերը կրեց իր առաջին պարտությունը Լաս Վեգասում:

Մի բան ակնհայտ է, որ ե՛ւ Հակոբյանը, ե՛ւ Խալիֆմանը նկատելիորեն հոգնել են, եւ մնացած հինգ պարտիաներում որոշիչ կլինեն երկրորդ շնչառությունը եւ նյարդերը:

Վլադիմիրը ընկճված չէ եւ լի է վճռականությամբ բեկում մտցնելու պայքարի ընթացքի մեջ:

digitised by A.R.A.R.@

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԲ փրկարար վարկը՝ սեպտեմբերի 15-ին

ԱՄՀ-ինը՝ դեկտեմբերի 30-ին

«Համաշխարհային բանկի եւ Միջազգային արժութային հիմնադրամի հետ կառավարությունն այժմ եկել է վերջնական համաձայնության, եւ կարծում եմ՝ այս բյուջեի փոփոխությունների ԱԺ ընդունումից հետո այլեւս որեւէ խնդիր չի մնա կատարելու, եւ եթե ոչ օգոստոսի վերջին, ապա սեպտեմբերի առաջին կեսի ընթացքում՝ սեպտեմբերի 15-ին, մենք կստանանք ՀԲ 25 մլն դոլարի տրանշը», **«Ազգին»** հայտնեց էկոնոմիկայի նախարար Արմեն Դարբինյանը: Նա պարզաբանեց, որ ՀԲ-ի եւ ԱՄՀ-ի առաքելությունները մեր կառավարության հետ լրացուցիչ բանակցությունների անհրաժեշտություն չեն ունենա: Հատկապես կարեւոր է ՀԲ-ի կառուցվածքային բարեփոխումների վարկի հերթական չափաբաժինը՝ 25 մլն դոլար, որը կուղղվի մեր բյուջետային դեֆիցիտի ծածկմանը: Ինչ վերաբերում է ԱՄՀ-ի ESAF վարկի 28 մլն դոլար սպասվելիք տրանշին, որը հասկացվում է ԿԲ-ին՝ դրամավարկային կայունությունը պահպանելու համար, ապա դա մեր կառավարությունը կստանա ավելի ուշ՝ դեկտեմբերի վերջին ԱՄՀ-ի տնօրենների խորհրդի որոշումից հետո, որը կգումարվի դեկտեմբերի 30-ին: Բնութագրելով ԱԺ-ին ներկայացված բյուջետային ծախսերի կրճատման եւ եկամուտների փոփոխության օրինագիծը՝ Արմեն Դարբինյանը նշեց, որ փաստաթղթերը եւ կառավարության տնտեսական այս քաղաքականությունը համաձայնեցված է միջազգային կազմակերպությունների հետ. «Եթե ԱԺ-ն այն չընդունի, կլինեն լուրջ դժվարություններ»:

ԿԲ նախագահ Տիգրան Սարգսյանը եւս կարծում էր, որ դեկտեմբերի վերջին իրենք կստանան ԱՄՀ-ի ESAF վարկը՝ առանց հավելյալ դժվարությունների: ԿԲ դրամավարկային քաղաքականությունն այսուհետ կիրականացվի կառավարության հետ համաձայնեցված՝ դրամական բազայի համար սահմանված որոշակի միջանցքի պահպանմամբ: Տիգրան Սարգսյանը համոզված է, որ այս պարագայում մենք կկայունացնենք դրամ-սպառողական շուկայի գների հարաբերակցությունը, որը յուրաքանչյուր տնտեսության գերխնդիրն է: Սահմանելով դրամական բազայի փոփոխության միջանցք՝ նվազագույն եւ առավելագույն թույլատրելի քանակի առկայությամբ՝ ԿԲ-ն եւ կառավարությունն իրականություն կդարձնեն լողացող փոխարժեքի քաղաքականությունը՝ արտացոլելով ԱՄՆ դոլարի եւ դրամի իրական հարաբերակցությունը շուկայում: Դրա արդյունքում դրամի փոխարժեքն իրոք կարող է կտրուկ տատանվել, բայց սպառողական գները՝ ոչ:

Ն. Դ.

Հայաստանն այլեւս գրավիչ չէ ներդնողների եւ վարկատուների համար

Արդյունքում՝ պետական պահուստների նվազում շուրջ 19 մլն դոլարով

1999 թ. առաջին եռամսյակը, ինչպես նաեւ դրան հետեւած ժամանակաշրջանն աչքի է ընկել ներդրումային ցածր ակտիվությամբ: 98 թ.-ից հետո, որը փաստացի Հայաստանում ներդրումային գրավչության կիզակետն էր, վիճակագրության եւ վերլուծությունների պետական նախարարությունը գրանցել է ներդրումային նոր ստացումների լուրջ թերակատարում: Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներն ընթացիկ տարվա առաջին կիսամյակում կազմել են 8,65 մլն դոլար, այն դեպքում, երբ նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակահատվածում այս ցուցանիշը եղել է 84,5 մլն դոլար (61,9 մլն դոլար սեփականաշնորհումից ստացված միջոցներն էին): Զգալիորեն նվազել են նաեւ պետական կառավարման մարմինների կողմից ստացվող վարկերը: Գրանցվել է վարկերի նվազում 2 անգամ՝ 9,27 մլն դոլարով: Պորտֆելային ներդրումների գծով եւս հոսքերն անբավարար են՝ 1,3 մլն դոլար: Ի հետեւանս՝ գրանցվել է պետական պահուստների նվազում՝ 9,63 մլն դոլար առաջին եռամսյակում, որը խորացել է, եւ այս տարվա առաջին կիսամյակի կտրվածքով պետական պահուստները նվազել են շուրջ 19 մլն դոլարով: 6 ամսվա ընթացքում ներդրումները հասել են մոտ 40 մլն դոլարի՝ 98 թ. նույն ժամանակաշրջանում այդ ներդրումների թիվը հավասար էր 240 մլն դոլարի:

Կառավարությանը եւ Ազգային ժողովին այս թվերը պետք է լրջորեն մտահոգեն, քանզի ակնհայտ է, որ առանց օտարերկրյա ներդրումների անհնար է ապահովել հայաստանյան տնտեսության ոչ միայն զարգացումը, այլեւ գոյատեւումը: Ըստ փորձագետների, Հայաստանի ներդրումային գրավչության կտրուկ անկման պատճառները եւ տնտեսագիտական են, եւ քաղաքական:

Ն. Դ.

Բանակցությունների եւս մի փուլ՝ առանց միջնորդների եւ ...

Սկիզբը էջ 1

Քանի որ կոնֆլիկտի եւ ներկայիս բանակցությունների վերջնական իմաստը Ղարաբաղի կարգավիճակի ճշգրտումն է, կողմերը չեն շրջանցել եւ այդ հարցը, թեպետ ՀՀ նախագահը գերադասեց չխոսել տվյալ պայմանավորվածության մասին: Մինսկի խմբի շրջանակներում բանակցային գործընթացի վերականգնման տեսանկյունից Ղարաբաղի իշխանությունների մասնակցությունն առաջիկա հանդիպումներին, որպես կոնֆլիկտի լիարժեք մասնակցի, անշուշտ պարտադիր է: Սակայն, ինչպես երեւում է, եռակողմ հանդիպման առնչությամբ Ադրբեջանի դիրքորոշումը բավականին կտրուկ է, ինչը, ՀՀ նախագահի կարծիքով, եւս կարելի է հասկանալ. «Իսկ մեր տեսանկյունից՝ անկասկած գերադասելի կլիներ Արկադի Ղուկասյանի մասնակցությունը»:

Քոչարյան-Ալիեւ նախավերջին հանդիպմանը ԵԱՀԿ Մինսկի խումբը ներկա չէր. պատմությունը կրկնվեց եւ այս անգամ, իսկ երկկողմ, առանց միջնորդության հանդիպումները Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից գնահատվեցին որպես շոշափելի առաջընթաց: «Կգա նաեւ այնպիսի ժամանակ, երբ անմիջականորեն մեր առաջարկները կներկայացնենք Մինսկի խմբի համանախագահներին», վստահեցրեց պրն Քոչարյանը: Իսկ առայժմ բավականին ճիշտ գնահատեց միջնորդության հասկացության դերը. իրոք, միջնորդը մեծ առավելություն է կատարում՝ կողմերին կլոր սեղանի շուրջ համախմբելով, սակայն գալիս է մի պահ, երբ միջնորդությունն էլ լճացած նշանակություն է ստանում՝ կողմերին անուղղակիորեն «սփոփելով» իր համար աշխատել, ցուցադրական մի կեցվածքով անընդհատ ապացուցել միջնորդին հակառակորդի սխալն ու սեփական ճիշտը, իսկ դա խանգարում է անկեղծությանն ու իրատեսությանը:

Ի դեպ, մեր երկրների երկկողմ հանդիպման անհրաժեշտությունը եւ միջնորդության որեւէ տեսակի մերժման գաղափարը դեռեւս 1991-ի դեկտեմբերին հեռատեսորեն առաջ էր քաշել ու պաշտպանում էր ՀՈԱԿ-ը:

Ինչեւէ, բանակցությունների այս փուլն էլ ավարտված է: Ադրբեջանը, ինչպես եզրակացրինք ՀՀ նախագահի չժխտող ակնարկից, ստանձնել է ինչ-ինչ զիջումների պարտավորություն, սակայն նաեւ ճիշտ չէ այն կարծիքը, թե այդ երկիրը հրաժարվել է իր տարածքային ամբողջականության վերաբերյալ ձգտումներից: «Պարզապես մենք ավելի զգուշավոր ենք դարձել մեր արտահայտություններում, ինչը եւս փոքր ձեռքբերում չէ. ուրեմն երկկողմանի ենք ձգտում խնդրի խաղաղ կարգավորմանը», հուսադրեց ՀՀ նախագահը:

Անտառը մեր հարստությունն է

Ապօրինի անտառահատումները միշտ էլ գտնվել են ԼՂՀ իշխանությունների ուշադրության կենտրոնում, եւ դրանց դեմ պայքարը պարբերական ու հետեւողական բնույթ է կրել:

ԼՂՀ կառավարության մտահոգությունն այս անգամ Շահումյանի եւ Քարվաճառի շրջաններում հաճախակի դարձած զանգվածային անտառահատումների դեպքերն էին:

Վարչապետ Անուշավան Դանիելյանի հանձնարարությամբ, այս տարածաշրջաններ են ժամանել ՆԳ մարմինների եւ ռազմական ոստիկանության աշխատակիցներ, որոնք տեղերում կասեցրել են ապօրինի գործողությունների ընթացքը:

Տեղեկացնելով այս մասին, կառավարության լրատվական ծառայությունը միաժամանակ հայտնում է, որ «Արցախ-անտառ» ՊՓԲԸ գլխավոր տնօրեն Ռ. Խաչատրյանին հանձնարարվել է նշված տարածքներում սահմանել խիստ վերահսկողություն:

Հաշվի առնելով, որ հիմնախնդրի լուծումը կապված է յուրահատուկ դժվարությունների հետ, ԼՂՀ կառավարության նախագահ Ա. Դանիելյանը նամակով դիմել է ՀՀ վարչապետ Վ. Սարգսյանին՝ զանգվածային անտառահատումները կանխելու գործում միջամտելու խնդրանքով:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

ՄՈՆՐԵԱԼ

ԹՄՄ-ն պատրաստվում է 24-րդ տարեկան համագումարին

Թեքեյան մշակութային միության 24-րդ տարեկան համագումարը տեղի է ունենալու Մոնրեալում, հոկտեմբերի 22-24-ին, հաղորդում է «Ազգ-Միրոր սփեքթեյթր» համակարգչային ծառայությունը: Առաջին օրը երեկոյան ժամը 8-ին նախատեսվում է ընդունելություն-պատվասիրություն ի պատիվ բոլոր պատգամավորների: Հաջորդ օրն առավոտյան արձանագրությունից հետո համագումարը սկսելու է իր աշխատանքները: Այդ օրերին հատուկ պատվի է արժանանալու դոկտ Արշավիր Գյունջյանը՝ հայկական համայնքում իր 40-ամյա անձնվեր ու անշահախնդիր գործունեության համար: Նշվելու է նաեւ «Ապագայ» շաբաթաթերթի հրատարակման 24-ամյակը: Հաջորդ հազարամյակում ԹՄՄ-ի դերի եւ ծրագրերի մասին է խոսելու Րաֆֆի Պալյանը: Տեղի է ունենալու 1998-99 թթ Պալյան (մամուլի) եւ Սմսարյան (ամենաակտիվ մասնաճյուղի) մրցանակների բաշխումը: Կիրակի օրը, փակման հանդիսավոր նիստի ընթացքում նշվելու է Վահե-Վահյանի հիշատակը: Այդ առթիվ հրավիրված են խոսք առնելու ծանոթ մտավորականներ Երվանդ Ազատյանն ու Օշին Քեշիշյանը:

Հ. Ծ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Հայ զինվորի» գլխավոր խմբագիրը՝ ՊՆ քարոզչության պետ

Պաշտպանության նախարարության լրատվության եւ քարոզչության վարչությունը բավականին երկար ժամանակ թողնված էր ինքնուրույն գոյատեւման, քանի որ վարչության պետ Էդվարդ Միլիտոնյանը պետական պաշտոնների «բարձրացման» արդյունքում նշանակվել էր տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության պետ: Երեկ «Ազգը» տեղեկացավ, որ վարչության պետի թափուր աթոռը զբաղեցրել է «Հայ զինվոր» թերթի գլխավոր խմբագիր Վրեժ Իսրայելյանը, ինչի կապակցությամբ շնորհավորում ենք բանակի լուսաբանման հարցերում արդեն մեծ փորձ ունեցող մեր գործընկերոջը:

Ա. Բ.

Փոփոխություններ կառավարության աշխատակազմում

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի օգոստոսի 20-ի որոշմամբ ՀՀ կառավարության օպերատիվ կառավարման վարչության պետ է նշանակվել Արարատ Գոմցյանը: Մեկ այլ որոշմամբ Սամվել Կանեցյանը ազատվել է վարչապետի խորհրդականի պաշտոնից:

Մաքսային վարչության աշխատակիցը պատրաստվում է դատի տալ պետական եկամուտների նախարարությանը

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ես պատրաստվում եմ դատի տալ ՀՀ պետական եկամուտների նախարարությանը՝ աշխատանքային իրավունքների պաշտպանության հայցով», հայտնեց նախկին մաքսային վարչության ֆինանսական բաժնի պետ, մաքսային ծառայության երկրորդ դասի խորհրդական, փոխգնդապետ Համլիկ Քամալյանը: Տկն Քամալյանը պատրաստվում է նաեւ տրամադրել փաստաթղթեր, որոնք վկայում են նախարարության առանձին պաշտոնյաների ցուցաբերած անտարբերության արդյունքում պետությանը հասցված հսկայական վնասի մասին:

Արմեն Տեր-Սահակյանի գործով հաջորդ դատական նիստում հավանաբար կսկսեն ցուցմունքներ տալ գործով վկաները

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Արմեն Տեր-Սահակյանի գործով վկաների հարցաքննությունը ենթադրվում է սկսել մեկ շաբաթ անց հրավիրվելիք դատական նիստում: Այս մասին օգոստոսի 23-ի նիստում հայտնեց դատավոր Գագիկ Պողոսյանը: 200-ից ավելի դատակոչված վկաների թվում են, մասնավորապես, ՆԳ նախկին փոխնախարար, ներքին զորքերի նախկին հրամանատար Վահան Հարությունյանը, հեռուստառադիոպետկոմի նախկին նախագահ Սամվել Գեւորգյանը եւ այլք: Դատավորը հայտնեց, որ ներկայումս աշխատանքներ են տարվում դատարանի դահլիճից փախուստի դիմած տուժող Ռոբերտ Բաղդասարյանին հայտնաբերելու ուղղությամբ՝ նրան դատակոչելու նպատակով: Դատարանը որոշում էր կայացրել տուժողին որպես վարչական տույժ 10-օրյա կալանքի ենթարկել:

Մինչ այդ դատարանում ցուցմունքներ տվեցին երեք տուժողներ, որոնցից երկուսը՝ ամուսիններ Վանիկ եւ Ռաիսա Սախկալյանները պատմեցին 1996 թ. ապրիլին Արմեն Տեր-Սահակյանի խմբի անդամ Սամվել Չաքուխյանի իրենց տուն կատարած «այցելության» մանրամասները: Վերջինս մեկ այլ անձի ուղեկցությամբ երեսպատման սալիկներ գնելու պատրվակով եկել է իրենց տուն եւ զենքի սպառնալիքով պահանջել 50 հազար դոլար, սակայն դիմադրության հանդիպելով փախուստի դիմել իրենց տնից, ապա շուրջ 4 ամիս սպառնալիքները շարունակվել են արդեն հեռախոսով:

35 տուժողներից դատարանում հարցաքննված 20-րդ տուժողը Արտավազդ Անտոնյանն էր, որը պատմեց Ա. Տեր-Սահակյանի խմբի անդամներից կողմից 1992 թ. Քանաքեռում տեղակայված ռուսաստանյան զորամասից ՈՒԱԶ մակնիշի մեքենա հափշտակելու մանրամասները: Ըստ նրա, դեպքի օրը ինքը վարում էր այն ժամանակ Անդրկովկասում տեղակայված ռուսաստանյան 7-րդ բանակի հրամանատար, գեներալ-լեյտենանտ Ֆյոդոր Ռեուտի ծառայողական մեքենան, երբ զենքի սպառնալիքով իրենց վրա հարձակվել են քանակապես իրենց գերազանցող, այսինքն 6 հոգուց ավելի անձինք, մեքենայի հետ միասին խլել պահնորդի մոտի զենքը: Իրեն՝ տուժողին հարձակվողները ավտոմատի կոթով հարվածել էին: Ըստ նախաքննության ընթացքում նրա իսկ տված ցուցմունքի, մեքենայի վրա հարձակվել են 4 հոգի՝ 3 ավտոմատներով, իսկ զենքը խլելու մասին որեւէ խոսք ցուցմունքներում չէր եղել:

Ամբաստանյալ Արմեն Տեր-Սահակյանը հայտարարեց, որ ինքն անձամբ 1 կգ անաշա է տվել մեքենայի համար:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ընթացիկ

Աջափնյակի թաղապետի ընտրությունները, ինչպես ակնկալվում էր, անցան հանգիստ, «կառուցողական» մթնոլորտում եւ օրինականության սահմաններում, առանց քրեածին տարրերի գործունեության կամ ինքնագործունեության: Միակ տեսանելի շեղումը քաղաքակիրթ ընտրություններից ընտրացուցակային անճշտությունների խրոնիկական դարձող հիվանդությունն էր, որը տեղական մարմինների առաջիկա ընտրություններում կարող է համաճարակի վերածել, եթե պետության

կայն, թերեւս «ճակատագրական» չէր՝ ընտրողների պասիվության շնորհիվ (կամ հետեւանքով): Ինչպես «Ազգը» տեղեկացավ ԵրՔԸՀ-ի նախագահ Վաղարշակ Մանուկյանից եւ քարտուղար Անահիտ Բալասանյանից, համայնքի 72425 ընտրողներից քվեարկությանը մասնակցել էին 13888-ը (ընտրողների 19,17 տոկոսը): Ըստ քվեարկության նախնական արդյունքների, թաղապետի պաշտոնակատար, «Ժողովրդավարական հայրենիքի» ներկայացուցիչ Ռաֆիկ Մկրտչյանը, ինչպես եւ ակնկալվում էր, ար-

վարությունից՝ ֆինանսավորման լիակատար բացակայության պատճառով, մնացածը կարծես թե կարգին էր. տեղամասերում աշխատանքային հանգիստ մթնոլորտ էր, լարվածություն չկար, կեղծիքների միտումներ չէին նկատվում՝ նույնիսկ այն տեղամասում, որտեղ հանձնաժողո՞վը նախագահում էր թաղապետի պաշտոնակատարի որդին:

Մյուս առանձնահատկությունը, թերեւս ընտրողների տարիքային բարձր ցենզն էր. որքան էլ տարօրինակ է, քվեարկելու էին շտապում

ԱՋԱՓՆՅԱԿ

Թաղապետ ընտրվեց թաղապետի պաշտոնակատարը

Ընտրության էին գնում ծերունիները

եւ համայնքների սուղ գրպանում ընտրացուցակների ճշգրտման աշխատատար գործընթացի «մեակներին» նյութապես խրախուսելու միջոցներ չգտնվեն:

Ընտրությունների նախօրեին հայտնի էր դարձել, որ մոտ 300 ընտրողների անուններ կրկնվում են միանգամից երեք (7, 8 եւ 9) տեղամասերի ցուցակներում, ինչը թեկնածուներից առնվազն երեքին՝ Դաշնակցության ներկայացուցիչ Մկրտիչ Սահրադյանին, անկուսակցական Մարգարիտ Մկրտչյանին եւ ԱԺՄ-ական Աշոտ Միքայելյանին բնական անհանգստություն էր պատճառել: Նրանց դիմումի համաձայն, Մալաթիա-Սեբաստիա համայնքների առաջին ատյանի դատարանը տեղամասային հանձնաժողովներին արգելել էր տվյալ տեղամասի նկարագրին («դիսլոկացիային») չհամապատասխանող հասցեներում գրանցված ընտրողների մասնակցությունը քվեարկությանը: Սակայն ընտրողների մի մասը դարձյալ զրկվել էր քվեարկելու հնարավորությունից, այս անգամ դատարանի նույն որոշման պատճառով, որը Երեւանի քաղաքային ընտրական հանձնաժողովում (ԵրՔԸՀ) ԱԺՄ ներկայացուցիչ Մկրտիչ Տիգրանյանը հարթեց-հարթեց-պարզեց: Բանն այն է, որ անճշտություններով էին կազմված ոչ միայն ընտրացուցակները, այլեւ տեղամասերի նկարագրերը, ամբողջական շենքեր, նեփական տներ որեւէ տեղամասում չէին ընդգրկված մեր ընտրություններից անբաժանելի դարձող ինչ-որ անհասկանալի քերծուղյան եռանկյունու էֆեկտով:

Ընտրական այս անախորժությունը տվյալ պարագայում, սա-

ժանացել է ընտրողների մեծամասնության աջակցությանը՝ ստանալով 4262 քվե (ընտրությանը մասնակցած ընտրողների 30,7 տոկոսը) եւ 1270 ձայնով առաջ անցնելով երկրորդ տեղը նվաճած Մկրտիչ Սահրադյանից, որն ստացել է ընտրողներից 2992-ի (21,5 տոկոսի) աջակցությունը: Երրորդ պատվավոր տեղում Աշոտ Միքայելյանն է՝ 2139 քվեով (ընտրությանը մասնակցած ընտրողների 15,4 տոկոսը):

Այսօր հանձնաժողովը վերջնականապես կամփոփի ընտրությունների արդյունքները: Մինչ այդ տեղեկացնենք, որ, պրն Տիգրանյանի դիտարկումներով, այս անգամ ընտրությունների առանձնահատկությունը տեղամասային հանձնաժողովների անպատրաստվածությունն էր. համայնքի 25 տեղամասերից միայն 6-ն էին ապահովված ընտրությունների մասին օրենքով, ԵրՔԸՀ-ը բացարձակորեն զրկված էր հանձնաժողովների անդամների իրազեկությունը (գրագիտությունը) բարձրացնելու հնարա-

հիմնականում թոշակառուները, որոնք, խորհրդային կոփվածքով շարունակում են հավատալ, թե ընտրությունների միջոցով կարելի է ինչ-որ բան փոխել դժվարին առօրյայում: Նրանցից շատերն առանձին անգամ էին մասնակցում թաղապետի ընտրությանը, քանզի նախորդ անգամ (Վարդեվառի օրը՝ հուլիսի 11-ին) կրակոցներից կամ... ջրային հրաձգություններից վախեցած, չէին մոտեցել քվեատուփերին:

Ավելացնենք, որ ԵրՔԸՀ-ը թեկնածուներից գրավոր բողոքներ եւ հատուկ կարծիքներ չի ստացել ընտրությունների ընթացքի վերաբերյալ, թեպետ, որոշ տեղեկությունների համաձայն, Մկրտիչ Սահրադյանի թիմակիցները տարբեր մակարդակներով դժգոհություն են հայտնել թույլատրված ապօրինություններից: Քվեների տարբերությունը, սակայն, թույլ է տալիս ենթադրել, թե ընտրությունների օրինականությունը չի վիճարկվի:

ՍՈՍԻՆԵ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Պահանջվում է քաղաքական գնահատական

Սկիզբը էջ 1

Եթե ՈՊ ճգնաժամը չլիներ, այն կհորինեին

Ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը, ինչպես նաեւ նոր կառավարության ֆինանսական ոլորտի պատասխանատուները վերջերս չեն գլանում խոսել ՌԴ ճգնաժամի կործանարար հետեւանքների մասին մեր ֆինանսատնտեսական շուկայի վրա: Պարզվում է, որ էներգետիկ ոլորտում առկա ճեղքվածքի, արտադրական տարբեր ճյուղերի, գյուղատնտեսությունում գրանցված անկման, բնակչության գնողունակության մակարդակի նվազման եւ մնացյալ բոլոր տնտեսական մեղքերի համար առաջին պատասխանատուն ՌԴ ճգնաժամն է: Տպավորություն է ստեղծվում, որ եթե այդ ճգնաժամը չլիներ, մենք այն կհորինեինք: Այստեղ մեջբերենք ԿԲ նախագահ Տիգրան Սարգսյանի խոսքերը, որոնք համակված են զուտ ինքնաքննադատությամբ. «Մեղավորներ փնտրենք մեր մեջ եւ ոչ թե դրսում»: ԿԲ նախագահը փաստեց, որ զարգանալու եւ անկումը հաղթահարելու հնարավորություն ունեն լոկ այն պետությունները, որոնք սխալների պատճառը տեսնում են իրենց գործունեության մեջ եւ ոչ թե արտաքին աշխարհի. «Մենք պետք է հասկանանք, թե ինչ ենք ուզում: Պրոբլեմն այն է, որ հաճախ ստորագրում ենք այնպիսի փաստաթղթերի տակ, որ չենք կարող իրականացնել: Կամ գիտակցելով այդ միջոցառումների անհրաժեշտությունը՝ հետաձգում ենք դրանք եւ չենք կատարում»: Տիգրան Սարգսյանն այս խոսքերով փորձեց բացատրել Հայաստանի մինչ այսօր իրականացրած վարկային քաղաքականությունը՝ հանուն ինչի՞ ենք վարկ վերցնում եւ պատրա՞ստ ենք արդյոք բացատրել, թե ինչպե՞ս ենք իրականացնելու վերցրած վարկային պարտավորությունները: ԿԲ նախագահի այս միտքը լիովին կարելի է վերագրել մեր տնտեսական քաղաքականության այլ ոլորտներին, դիցուք՝ բյուջե կազմելու: Տարեցտարի մեր բյուջեներում ամրագրվում են հարկային, ոչ հարկային եկամուտներ, բայց տարեվերջին հանկարծ պարզվում է, որ մեր հարկային եւ մաքսային մարմիններն ի զորու չեն հավաքել նշված անգամ համեստ հարկերը, իսկ միջազգային կազմակերպություններն էլ այլեւս չեն վստահում մեր կառավարությանը եւ մեծ հետաձգումներով են տրամադրում անգամ խոստացված վարկային միջոցները:

Մաքսային ոլորտում՝ լիակատար ձախողում

Լեւոն Բարխուդարյանը, բացահայտելով մեր մակրոտնտեսական ցուցանիշները, անցում կատարեց թերակատարված եկամուտների ոլորտին՝ հայտարարելով, որ եկամուտների կառուցվածքում ամենախոցելին սահմանի վրա գանձվող ԱԱՀ-ի, ակցիզների եւ մաքսատուրքերի գծով հավաքվող գումարների վիճակն է՝ 3,5 մլրդ դրամի թերակատարում, որը տարվա կտրվածքով կարող է գերազանցել 7 մլրդ դրամի սահմանագիծը: Գոյություն ունի տնտեսության իրավիճակը բնութագրող մի ցուցանիշ, որը հաշվարկվում է գանձված մաքսատուրքերի եւ սպառված ապրանքների գների հարաբերակցությամբ: Եթե 98 թ. այն կազմում էր 200, 6 տոկոս, ապա այս տարի առաջին կիսամյակում եղել է 1,8 տոկոս: 4,6 մլրդ դրամ մենք կորցրել ենք մաքսային քաղաքականության ձախողման պատճառով:

Շարքային եւ պաշտոնավոր քաղաքացիներն անգեն աչքով կարող են համոզվել, որ մեր սպառողական շուկայում այսքան կտրուկ չեն նվազել ներմուծվող ապրանքները, հատկապես բենզինը, ծխախոտը, ալկոհոլային խմիչքները, բայց մաքսակետերում, չգիտես ինչու, ներմուծման համար գանձվող հարկատեսակները չեն հավաքագրվել: Եզրակացությունը միակն է՝ Հայաստանում մաքսանենգությունը փթթել է: Իբրեւ արդյունք՝ մաքսային վարչության պետ Հուսիկ Գեւորգյանը կորցրել է իր պաշտոնը եւ վերադարձել նախորդ պաշտոնավայր՝ ազգային անվտանգության նախարարության բաժանմունքի ղեկավար:

Շահութահարկի գծով գրանցվել է գերակատարում, բայց մինչեւ վերջ ազնիվ լինելով՝ Լեւոն Բարխուդարյանը հայտարարեց, որ դա արդյունք է հարկային վարչարարության բարելավման: Անցած տարի ընդունված շահութահարկի մասին օրենքի փոփոխությամբ շահութահարկը գանձվում է տարին մեկ անգամ, եւ շահութահարկի գծով գերակատարումն արդյունք է անցած տարվա բաժին շահութահարկի ստացման:

Ճեղքվածքը չհաղթահարելու դեպքում մեզ սպասում է դե ֆոլտ

Օտարահունչ այս բառը նշանակում է պարտքերի վճարումից հրաժարում՝ սնանկության պատճառով: Լեւոն Բարխուդարյանը նշեց, որ ճեղքվածքը չհաղթահարելու դեպքում կառաջանա ֆինանսական ճգնաժամ՝ դե ֆոլտ: Այսօր արդեն բյուջեն չի կարողանում կատարել իր պարտականությունը տարբեր հիմնարկների նկատմամբ, ի մասնավորի՝ կապիտալ շինարարություն իրականացնող շինարարական կազմակերպությունների. «Մենք ավելի շատ ծախսում ենք, քան եկամուտ ստանում», ի մի բերեց ֆինանսների նախարարը՝ վկայելով, որ գրեթե բոլոր ոլորտներում միջին հաշվով նվազագույնը մոտ 2 ամսվա աշխատավարձային պարտքեր կան, որ կառավարությունը պարտավորվել է մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը վճարել: Դա հնարավոր կլինի, եթե ԱԺ-ն վավերացնի բյուջեի փոփոխության այս նախագիծը եւ ՀԲ-ից ու ՄԱՀ-ից ստացվեն 25 եւ 28 մլն դոլարի վարկերը:

ԱԺ ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի հանձնաժողովի նախագահ Վարդան Խաչատրյանը միանշանակ էր. ԱԺ գլխադասային հանձնաժողովը դրական եզրակացություն է տվել փաստաթղթին: Ակնհայտ է, որ ԱԺ առաջարկությունները լսելուց հետո՝ 72 ժամ անց, կառավարությունը հավանություն կտանա: Բյուջեի սեղմված տարբերակը գործի կդրվի: Երեկ Հայաստանի Հանրապետության անկախության հռչակագրի ընդունման տարեդարձն էր, եւ ԱԺ խոսնակ Կարեն Դեմիրճյանը բազմանշանակ ժպտալով՝ առաջարկում էր դառնալ իրոք անկախ եւ բարգավաճ, սակայն տնտեսական կուտակված հիմնախնդիրներից անկախանալ՝ առանց անկեղծ եւ արդյունավետ քննարկումների անհնար է: Իսկ փաստն այն է, որ այս ԱԺ-ն գնում է տորված ճանապարհով՝ քավության նոխազների որոնման. պատգամավոր Վիկտոր Դալլաքյանն առաջարկում է 92–99 թթ. կառավարությունների գործունեությունը հետաքննող բազմակուսակցական հանձնաժողով ստեղծել եւ քաղաքական գնահատական տալ: Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւս քաղաքական գնահատական տվեց անցյալ տարիներին, բայց քաղաքական այդ գնահատականը ոչնչով չբարեփոխեց մեր սոցիալ-տնտեսական եւ անգամ քաղաքական դաշտը:

«Էդ ո՞նց հասկանանք»

երեկ ՀՀ կառավարության շենքի մոտ էին հավաքվել Երեւանի մետամոտ էին հավաքվել Երեւանի մետաղյա կոնստրուկցիաների գործարանի ավելի քան 5 տասնյակ աշխատակիցներ՝ հիմնականում միջին տարիքի տղամարդիկ, բողոքելու աշխատավարձերի անօրինակ ուշացումից: Երեք, չորս, հինգ ամսով աշխատավարձերի վճարման հետաձգումը մեր օրերում սովորական, որեւէ մեկին այլեւս չզարմացնող, բյուջեի հաջակավոր ճեղքվածքից անմիջականորեն բխող, տարերային մի երեւույթ է: Սակայն աղետի պես՞մի երեւույթ է: Սակայն այս մարդիկ իրենց հասանելիք գումարին սպասում են արդեն

մեկուկես տարի: Ստորեւ բանվորներից մեկի՝ Ռաֆիկ Պարույանի պարզաբանումները «Ազգի» թղթակցին՝ իր գործընկեր-բախտակիցների բողոքը վարչապետին լսելի դարձնելու ակնկալիքով:

«18 ամիս աշխատել ենք սոված-ծարավ, աշխատավարձ չենք ստացել: Կատարել ենք Հայէներգոյի, այլ ձեռնարկությունների պատվերը, էսօրվա դրությամբ ոչ մի դրամ չենք տվել: Գագիկ Մարտիրոսյանի որոշ Հրազդանին (հավանաբար ՋէԿ-ին-Լ. Պ.) 28 մլն-ի արտադրանք ենք փոխանցել, ոչ փողի երես ենք տեսել, ոչ էլ կարողանում ենք Գագիկ

Մարտիրոսյանի երեսը տեսնել: Չորեքշաբթի էլ էինք եկել, ոչ մի պատասխան չստացանք, չենք կարողանում վարչապետին տեսնենք, մեր փորացավն ասենք: Ուր երեխա ունենք, երկուսը՝ հաշմանդամ. տունս փող չի մտնում, ո՞նց անենք, ինչո՞վ ապրենք: Մի լավ հողված գրեք՝ մի ճար անեն, ապրելու հնար չկա»:

Ասվածը համալրվեց օրինաչափ հարցով. «Աշխատավարձը չեն տալիս, բայց էլեկտրաէներգիայի դիմաց չվճարելու դեպքում հոսանքը կտրում են: Էդ ո՞նց հասկանանք»: Իսկապես, ո՞նց հասկանանք...

Լ. Պ.

Սիսիանի Սոցիալական աջակցության հիմնադրամի գնահատում

Առաջարկությունների պահանջագիր

Սննդապահովման ինտեգրացված ծրագիրը (**IFSP-SA**) նախկին երեք տարիների ընթացքում աջակցել է Սիսիանում Սոցիալական աջակցության հիմնադրամի ստեղծմանը (**SSF**): **IFSP-SA**-ի աջակցությունը հիմնադրամին նախատեսված էր մինչեւ 1999 թ. հունիսի վերջը: Այժմ **IFSP-SA**-ն ցանկանում է գնահատել հիմնադրամի աշխատանքները նրա ավարտից հետո:

Շահագրգիռ անձինք կամ ընկերությունները կարող են ձեռք բերել **SSF**-ի փաստաթղթերի պատճենները՝ **դիմելով Մերուժան Նասիբյանին հետեւյալ հեռախոսահամարով՝ +374 2 453 653 կամ +374 2 151 641:**

Կնքված առաջարկությունները ընդունվում են մինչեւ 1999 թ. սեպտեմբերի 1-ը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային-կրոնական

«Եհովայի վկաները»՝ որպես Աստվածաշունչ մատյանի կեղծարարներ

Մամուլը քանիցս անդրադարձել է այս հերձվածող կրոնաքաղաքական կազմակերպության գործունեությանը: Էլի պիտի անդրադառնա այնքան, մինչեւ Ազգային ժողովն ու կառավարությունը միջոցներ ձեռնարկեն վտարելու քաղցկեղի վտանգավորության այս կազմակերպությանը Հայաստանից: Հաճախ է ասվել, որ «Եհովայի վկաները» պարարտ հող են գտնում, բույն դնում այնտեղ, ուր սոցիալական վիճակը ծայրահեղ ծանր է, ուր քաղաքական ու տնտեսական դժվարին իրավիճակի պատճառով կամային հատկանիշները դավաճանում են մարդկանց:

Հավանաբար ճիշտ է, որ ցանկացած հարց, գաղափար ենթակա է ամենատարբեր մեկնաբանությունների: Դա ուղղակի կապված է մեկնողի գրագիտության, աշխարհընկալման նպատակների հետ: Թերեւս «Եհովայի վկաների» կազմակերպության հիմնադիր Չարլզ Ռասելի անձը բավական տիպիկ է հիշված բարոյահոգեբանական մոտեցումների առումով: Երբ այդ մարդը ճարպիկ, խարդախ մանր վաճառական էր 7-ամյա կրթությամբ, ինքն իրեն քարոզիչ հայտարարելով, նույնիսկ գիրք էր գրել, ասելով, թե «ավելի լավ է մարդիկ այս գիրքը կարդան Սուրբ գրքի փոխարեն», ապա նրա հաջորդները 30-ական թթ.-ից կազմակերպությունը մի քանի մասի բաժանելով («Ս. գրքի ուսանողներ», «Ռասելականներ», «Եհովայի վկաներ», «Հոգեւոր Իսրայել», «Արդարության վկաներ», «Մարդու բարեկամներ» եւ այլն), ավելի հեռուն գնացին: Մասնավորապես «Եհովայի վկաները» 40-ական թթ.-ից փոխեց ռազմավարությունը: Երբ Ռասելը հայտարարում էր, որ աշխարհի վերջը սկսվել է 1799 թ. եւ տեւելու է 115 տարի, այսինքն մինչեւ 1914 թ., երբ Քրիստոսի երկրորդ գալստյամբ կլինի աշխարհի վերջը, ապա նրա հաջորդը Ռութերֆորդը, որ իր նստավայրը տեղափոխեց Նյու Յորք (Բրուկլին), հայտարարեց, որ Քրիստոսն անտեսանելի մտել է հոգեւոր տաճար (՞), զտել եհովականների շարքերը, եւ 1925 թ. կլինի այս աշխարհի վերջին տարին: Երբ եհովականները սահմանափակվեին նման գրբացական, խաչագողային անճշմարտություններով, կլինեին չարյաց փոքրագույնը: Նույնիսկ երկրորդական կարելի է համարել այդ կազմակերպության աստվածաբանական կառուցվածքը: Վտանգավորն այն է, որ եհովականների ղեկավարությունն իր հեռահար նպատակներին հասնելու համար զբաղված է Աստվածաշունչ մատյանը կեղծելով, առաջին հերթին խաբելով շարքային եհովականներին: Սրանք էլ արհամարհելով ցանկացած երկրի կարգ ու կանոն (մուտք չունեն միայն Իսրայել), Քրիստոսից 2000 տարի անց փորձում են «նոր ճշմարտություններ» մատուցել Քրիստոսի, քրիստոնեության մասին: Այդ նպատակով ամեն շաբաթ հավաքվում, սերտում են իրենց Ս. գիրքը: Իրենց, որովհետեւ նրանց տպագրությունների մեջ բացում են Ս. գրքի կեղծումները: Եվ զարմանալի չէ, որ պատահական (մեծ մասամբ միայնակ) անցորդների առաջ բացում են Աստվածաշունչը եւ խարազանում միամիտ, անտեղյակ մարդկանց ուղեղը: Ո՞ւմ ձեռով կանցնի, որ Աստվածաշունչը կարելի է կեղծել: Բայց ավելի լավ է համոզվենք:

1. Աստվածաշունչ. Ծննդոց գլ. Ա 1. «Սկզբում Աստված ստեղծեց երկինքն ու երկիրը եւ... Աստծո հոգին շրջում էր ջրերի վրա»: Թարգմանված է կեղծված է. «Աստծո գործոն զորությունը շրջում էր ջրերի վրա»:

2. Ես. գլ. ԽԴ1. «Եվ հիմա այսպես է ասում Տերը քո ստեղծողը»: Կեղծված է՝ «Ահա ինչ է ասում Եհովան քո ստեղծողը»:

3. Ես. գլ. ԽԳ10. «Դուք եք իմ վկաները, ասում է Տերը»: Կեղծված է՝ «Դուք եք իմ վկաները, ասում է Եհովան»:

Բայց ո՞ւմ է Տերն իրականում ուղղում խոսքը. «Քո ստեղծողը, ով Հակոբ, եւ քո Արարիչը, ով Իսրայել»: Իսրայել ասելով հասկանում ենք երբեմն Իսրայելի ազգը կամ նրա քաղաքացիությունը, երբեմն էլ Հակոբի ողջ սերունդը: Քրիստոսից 2000 տարի հետո վտանգավոր հավակնություններով մարդիկ որոշում են, որ իրենց անունը կնքելով «Հոգեւոր Իսրայել», իրենք դառնում են Հակոբի ուղղակի ժառանգները կամ եթե իրենք իրենց անունը հռչակեցին «Եհովայի վկաներ», ուրեմն, հայտնի անեկդոտի նման ուրիշները կհավատան դրան:

4. Ես. ԾԳ1. «Ով հավատաց մեր լուրին եւ Տիրոջ բազուկը ում հայտնվեց»: Կեղծված է՝ «Եհովայի բազկի համար ում ինչ հայտնվեց»:

5. Հովհ. Ա 1. «Սկզբից էր Բանը, եւ Բանն Աստծո մոտ էր, եւ Բանն Աստված էր», կեղծված է՝ «Սկզբից էր Բանը, եւ Բանն Աստծո հետ էր, եւ Բանը մի աստված էր»: Փորձում են ասել, որ Աստծո խոսքը, Աստծո թարգմանը Հիսուս Քրիստոսն է, որ պարզապես միջնորդ է Աստծո եւ աշխարհի միջեւ: «Մի աստված էր» գրում են փոքրատառով, որով ողնում են Հիսուսի պարզապես աստվածային արարած լինելը: Այսպիսի կեղծումները բազմաթիվ են, եւ յուրաքանչյուր տառ մտածված, նպատակային կեղծված է: Հայտնի է, որ Աստվածաշունչը գրված է սրբազան ներշնչանքով, որի շնորհիվ դրանք «անսխալ եւ աստվածային կամքով ու շնչով թելադրված խոսքեր են»: Ուրեմն, ճիշտ է ասված առաքյալների մասին. «Հիշյալ անհատներն իմացությամբ ընկալեցին Աստծո կամքն ու գրի առան»: Անկասկած, Աստվածաշունչը նաեւ պատմական գիրք է: Նոր կտակարանն ունի 13 հազար լատիներեն եւ հունարեն բնագրեր մեզ հասած 3-րդ, 4-րդ դարերից: Նրանցում պահպանված են եւ ժամանակագրությունը, եւ անձերի պատմականությունը, վկայությունների հավաստիությունը, աշխարհագրությունը: Այս ամենն արհամարհվում է եհովականների կողմից: Փաստորեն նրանք ժխտում են բանականության դերը ճանաչողության մեջ: Ի՞նչ մղումներով են առաջնորդվում այդ մարդիկ, որ ժխտում են նույնիսկ Սուրբ երրորդությունը. «Ս. գրոց մեջ երրորդության ոչ մի ապացույց չկա, ուստի այդ վարդապետությունը սատանայի խեցբեկ խոսքեր են»: Սատանան կարող է իրեն շոյված զգալ եհովականների ռեւերանսի առիթով, միայն փաստենք, որ հրեաները եւս չեն ընդունում Ս. երրորդությունը: Պատասխանը տալիս է ինքը Հիսուս Քրիստոսը. «Գնացեք եւ բոլոր ազգերը աշակերտեցեք, նրանց մկրտելով Հոր եւ Որդու եւ Սուրբ հոգու անունով» (Մատթ. ԻԸ 19): Ասված է պարզ, հասկանալի: Պողոս առաքյալ. «Տեր Հիսուս Քրիստոսի շնորհը եւ Աստծո սերը եւ Սուրբ հոգու հաղորդությունը ձեր ամենի հետ» (Բ. Կոր. ԺԳ 13): Չենք կարծում, թե Պողոս առաքյալը հնարել էր Սուրբ հոգու գաղափարը, որ 2000 տարի անց մոլորեցնի դեւերի քարոզչությամբ տառապող «վկաներին»: Սրանով չի սպառվում կեղծումների շարքը:

Հաջորդ հարվածը ընդունում է... Հիսուս Քրիստոսը. «Այս անձը (Հիսուս Քրիստոսը- Ռ. Բ.) Եհովա աստծո ստեղծած առաջին որդին էր, Աստծո ստեղծած արարածներից առաջինը...»: Ուշադրություն դարձնենք, այստեղ խոսք չկա Հիսուս Քրիստոս Աստծո մասին: Նա կա որպես արարած, Աստծո ստեղծած արարած: «Քրիստոսը Եհովայի միածինն էր, նշանակում է արարածների մեջ գերագույնը... նա սկիզբ ուներ եւ մի արարած էր եւ ոչ թե Աստված»: Կարծես լսում ենք հուդայականության հիմնական գաղափարը՝ Քրիստոսի մերժումը: Արժե հիշեցնել խաբվածներին. «Հիսուս Քրիստոսը ոչ միայն արարած չէ, այլեւ համագործակից է Աստծուն եւ Սուրբ երրորդության անբաժանելի անձը»: «Հավատացեք ինձ, որ ես Հոր մեջ եմ եւ Հայրը ինձանում է» (Հովհ. ԺԴ 10,11): «Ես եւ Հայրը մի ենք» (Հովհ. Ժ 30): Հասկանալի է, 2000 տարի առաջ հրեաները չկարողացան ընդունել, հավատալ Քրիստոսին. «Դու դեռ հիսուն չես եւ Աբրահամի՞ն տեսար»: Պատասխան. «Ճշմարիտ, ճշմարիտ եմ ասում ձեզ. Աբրահամի լինելուց առաջ եմ ես» (Հովհ. Ը 58): Այսօր արդեն անհանդուրժելի է քրիստոնեական կարեւոր, սկզբունքային հարցերի նկատմամբ «Եհովայի վկաների» եւ նրանց հովանավորների ռեւիզիոնիստական, իռացիոնալ նկրտումները: Ի՞նչ հեռին նպատակներով է նրանց հանդգնությունը Աստծո որդու՝ Աստված լինելու ճշմարտությունը ժխտվում:

Դիմենք փաստերին: Քրիստոսի ծննդից 750 տարի առաջ Եսայի մարգարեն մարգարեանում է. «Ահա կույսը կհղիանա եւ կծնի մի որդի եւ նրան կանվանի Էմմանուել»: **Միքիա** մարգարեն 710 տարի ծննդից առաջ մարգարեանում է նրա ծննդյան տեղը՝ Բեթղեհեմ: Հակոբը մոտ 1690 տարի ծննդից առաջ կանխագուշակում է նրա գալստյան ժամանակը: Դանիել մարգարեն Հիսուսի ծննդից 540 տարի առաջ. «Պիտի գա մեսիան, մահվան դատապարտվի, այց ոչ իր համար»:

Ուրիշ ինչի՞ են հակադրվում եհովականները. «Հիսուսը չխաչվեց, փայտից կախվեց եւ կախված էլ մահացավ», «Հրեաները պատժվեցին ոչ թե նրա համար, որ Հիսուսին խաչեցին կամ արյունը վիզ առան, այլ որովհետեւ Եհովայի անունը պարապ տեղ իրենց բերանն առան»: Ուշադրություն չդարձնենք առաջին մաղձոտ դատարկախոսությանը: Ասենք միայն, որ խաչելը Հռոմեական կայսրությունում մահապատժի դասական ձեւերից էր: Մեխերով գամում էին զոհին, երբեմն էլ ապահովության համար պարանով կապում, որ գամ չպոկի: Ինչ վերաբերում է երկրորդ մեջբերմանը, ապա հրեաներին պաշտպանության տակ առնելը ոչ պատահականություն է, ոչ էլ միամտություն: Մեկ փաստ: Պատահականությո՞ւն է, որ եհովականները տոնական ընթրիք են նստում տարին մեկ անգամ նիսան ամսվա 14-ին, որը հրեա ազգի Եգիպտոսից դուրս գալու «փեսախի» օրն է: Եհովականները Ռասելի ժամանակներից փորձում են «գուշակել» Քրիստոսի երկրորդ գալստի ժամանակը, կապելով դա աշխարհի կործանման վարկածի հետ: Հայտնի է, որ Աստվածաշնչում տարբեր դեպքերում հաճախ օգտագործվում են խորհրդանշական թվեր (3,7, 12, 40): Եվ ահա «վկաներն» էլ իրենց քմահաճ պահվածքով, որ հոգեախտաբանական փոփոխությունների հետեւանք է, բացատրում են «յոթ ժամանակները» յոթ տարիներ են: Յոթ տարիները 84 ամիսներ...» եւ այլն: Այսպես հաշվելով սպասում էին, թե մարդկությունը կործանվելու է 1914 թ.: Կարծում ենք, դժվարություն չկա պայմանական թիվ վերցնել եւ ինչ-ինչ իրադարձությունների հետ կապելով եւ մաթեմատիկական մտավարժանքի ձեւով պատահական թվական ստանալ: Չի ստացվի 1914-ը, կարելի է փոխել 1918-ի, էլի չի ստացվի՝ փոխել 1925-ով: Այս խրթին հարցին պատասխանում է ինքը Հիսուս Քրիստոսը. «Այդ օրվա եւ ժամի մասին ոչ ոք չգիտի, ոչ երկնքի հրեշտակները, ոչ էլ որդին, այլ միայն Հայրը» (Մատթ. ԻԴ 36): Եւս մի խնդիր. Հովհաննեսի հայտնության Գ 14-ում ասվում է. «Ահա գառը կանգնած էր Սիոն լեռան վրա եւ նրա հետ 144000 հոգի... սրանք այն մարդիկ էին, որ փրկված էին երկրից... որոնք չխառնակվեցին կանանց հետ եւ կույսեր են»: Ասենք, որ 144000 եւս խորհրդանշական թիվ է, առնչվում է Իսրայելի 12 ցեղերին: Եհովականները որոշել են, որ այդ 144000-ը իրենք են: Ահա՞ թե ինչ. եհովականներից այդքանը կույսեր են, կամ թե «խառնակված չեն կանանց հետ»: Անհույս զառանցանք է սա: «Եհովայի վկաները» չեն ընդունում հոգու գոյությունն ու անմահությունը: Ասում են, որ մարդու մահվան հետ մեռնում է եւ հոգին. «...որոշակիորեն երեւում է, որ նույնիսկ մարդ Հիսուս Քրիստոսը մահկանացու էր, նա անմահ հոգի չուներ: Հիսուսի մարդկային հոգին մեռավ»: Միգուցե շարքային եհովականները չեն ըմբռնում տիեզերքի հարատեւության տրամաբանությունը: Հնարավոր է: Ըստ երեւույթին նրանց բրուկլինյան ղեկավարներն ու հովանավորները սա հիանալի հասկանում են, բայց նպատակային կեղծում էին: Եթե նրանք ընդունեին հոգու անմահությունը, ապա սկզբունքը կկորցներ ուժը: Իրենց քարոզչությունը փուլ կգար, քանի որ այդ դեպքում «իրենց» վերապահված 144000 անմահ հոգիների առասպելը անիմաստ, ծիծաղելի կդառնար: Լսենք Հիսուս Քրիստոսի խոսքը. «Մի վախեցեք նրանցից, որ մարմինն են սպանում, բայց հոգին սպանել չեն կարող, դուք ավելի վախեցեք նրանցից, ով կարող է գեհենի մեջ կորցնել հոգին էլ, մարմինն էլ» (Մատթ. Ժ 28):

Ոչ մի կրոնական կազմակերպություն, աղանդ չի կարող այսչափ լկտի եւ անպատիժ գործել, մտնել ամեն տեղ, քանդել ամեն օրինականություն եւ օրինաչափություն: Այս մարդիկ, թող թույլ տրվի, շարժվում են (քարոզում) գազի օրենքով: Այսինքն այնպես, ասես միջավայրում իրենցից բացի ուրիշ ոչինչ չկա: Ի՞նչ հիմքեր ունեն «վկաները» նման ինքնավստահ պահվածք որդեգրելու: Քարոզում են շուրջ 100-ի հասնող երկրներում: Դեռեւս 50-ական թվականներին տպագրել էին 30 միլիոն Աստվածաշունչ եւ 80 միլիոն տպաքանակով ամսագրեր: Այսօր եռակի անգամ ավելի: Ֆինանսական պահեստի միջոցները, որ ապահովում են հովանավորները, աննպատակ չեն տրվում: Ունեն ուժեղ վարչական կազմ, արթուն հսկում են, կառավարում, ուղղություն տալիս իրենց ստորադասյալներին, որոնք անգիր են անում Աստվածաշնչի գլուխների այն համարները, որոնք կեղծված են, որոնք գործածում են իբրեւ փաստ: Կաշառում են եւ կաշառք ընդունում, երբ անհրաժեշտ է: Այն փաստը, որ ունեն ուժեղ եւ հստակ կառավարվող համակարգ, խոսում է նրանց թիկունքում թաքնվող զորեղ քաղաքական ուժի առկայության մասին: Նրանց մասին, ովքեր հակառակ առողջ տրամաբանության, ձգտում են համաշխարհային տիրապետության, ովքեր կրոնի քողի տակ ցանկացած երկրում ձգտում են ապակայունացնող զանազան մեթոդներով խարխլել տվյալ երկրի հիմքերը՝ ժողովրդին դարձնելով անդեմ զանգված: Դատեցեք ինքներդ. երբ մի կազմակերպություն որեւէ երկրում չի ճանաչում՝

Ա. կառավարություն՝ իշխանություն

Բ. զինվորական ծառայություն

Գ. եկեղեցի՝ միասնություն

Դ. երկրի դրոշ, խորհրդանիշ,

ապա միթե հասկանալի չէ՞, որ «Եհովայի վկաների» բրուկլինյան ղեկավարների համար կրոնական այս անհեթեթ գաղափարները լոկ միջանկյալ գործոն են իրենց վերջնական նպատակների համար:

Կարծում ենք, որ Ազգային ժողովը, կառավարությունը, կրոնի գործերի վարչությունը վերջապես պետք է լրջորեն մտածեն վերը շարադրվածի մասին:

ՌՈՒԲԷՆ ԲԱՐԱՍՅԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԻ

Օծվեց Արտաշատ գյուղի Սբ. Վառվառա եկեղեցին

Օգոստոսի 21-ին մարդաշատ էր Արտաշատ քաղաքի Վերին Արտաշատ գյուղը: Մարդիկ հավաքվել էին Կույս Վառվառա մատուռի անվանակոչման եւ օծման արարողությանը մասնակցելու: 1900-ական թվականներից գյուղում պահպանված հողաշեն մատուռին փոխարինել էր ճարտարապետ Հրաչյա Գասպարյանի նախագծմամբ, հայկական ավանդական ճարտարապետական մեթոդներին հավատարիմ տուֆակերտ մատուռը՝ բաղկացած գավիթից, ավագանից եւ սեղանից:

Մատուռի անվանակոչման հիմքը առասպելական մի պատմություն է. Վառվառա անունով մի կույս, քրիստոնեական իր խոր հավատքի պատճառով հալածվելով իր հեթանոս հորից, ապաստանում է Ծաղկեվանք եկեղեցում: Մոլեգնած հայրը հետապնդելով Վառվառային, եկեղեցում, քրիստոնեական աղոթքի պահին սպանում է աղջկան:

Նման երազն էլ հիմք է հանդիսանում Վարազդատ Սարգսյանին ձեռնամուխ լինել իր անձնական միջոցներով մատուռի կառուցմանը:

Կույս Վառվառա մատուռի օծման արարողակարգը կատարեց Գարեգին արք. Ներսիսյանը՝ Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդը: Ամբողջ արարողությանը, պատարագին ու քարոզին հետեւում էր հոծ բազմությունը:

Սուրբ Կույս Վառվառա մատուռի բացման առիթով շնորհավորական խոսք ասաց պրոֆեսոր Վարազդատ Հարությունյանը:

ՎԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Ամերիկացի կամավորները տալիս են հանդիսավոր երդում

Օգոստոսի 21-ին Եղեգնաձորում տեղի ունեցավ 36 ամերիկացիների երդման արարողությունը, որին մասնակցում էր Հայաստանում ԱՄՆ-ի դեսպան Մայքլ Լեմոնը: Այս արարողությամբ պաշտոնապես սկիզբ դրվեց երդվյալների երկամյա ծառայությանը՝ իբրեւ ԱՄՆ-ի Խաղաղության կորպուս կազմակերպության կամավորներ: Նրանցից տասնինը անգլերեն կդասավանդեն միջնակարգ եւ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում: Անգլերենի ուսուցիչներից տասներկուսն իրենց ուսումնական դասընթացում կներառեն նաեւ առողջապահական թեմաներ: Մյուս տասնյոթ կամավորները կծառայեն իբրեւ խորհրդականներ փոքր բիզնեսի զարգացման բնագավառում:

Խաղաղության կորպուս կազմակերպությունը հիմնադրվել է 1961 թվականին՝ ԱՄՆ նախագահ Ջ. Ֆ. Քենեդիի կողմից: Կազմակերպությունն ունի երեք նպատակ. օժանդակել այլ երկրների մարդկանց՝ ուսուցման բնագավառում, նպաստել իրենց ծառայության երկրների մարդկանց կողմից ամերիկացիների ավելի լավ ընկալմանը եւ ապահովել ամերիկացիների այլ մշակույթների ըմբռնումը: Կամավորների այս խումբը, որոնց տարիքային սահմանն է քսաներկուսից մինչեւ վաթսունինը, Եղեգնաձորի շրջակա գյուղերի ընտանիքներում հյուրընկալվելիս ուսումնասիրել են հայոց լեզուն եւ մշակույթը, որպեսզի կարողանան երկու տարվա ծառայություն մատուցել Հայաստանի տարբեր համայնքների բնակչությանը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Պրոֆ. Ջեյմս Ռասելը կոչ է անում կամուրջ գցել հայկական եւ հրեական համայնքների միջեւ

Անդրադառնալով Հարութ Սասունյանի «Հրեական քարոզչությունը պարտադրվում է անձնագորդ պաշտպանել Թուրքիային եւ Ադրբեջանին» (մեր թերթի օգոստոսի 20-ի համարում «Ժամանակն է հակահարված տալ եւ ոչ թե զգուշություն հայցել») հոդվածին, Հարվարդի համալսարանի հայտնի պրոֆեսոր Ջեյմս Ռասելը «Արմինյն միրոր-սփեկթեյթր» շաբաթաթերթի խմբագրին է հղել մի նամակ, որում ընդհանուր առմամբ համաձայնելով Սասունյանի արտահայտած մտքերին, գրել է, որ Ջեյկոբսի հայտարարություններից հետո նա մի քանի օր շարունակ «Կռունկ» համակարգչային ցանցով բուռն, երբեմն նաեւ բավական թունոտ վիճարկել է հարցը:

«Նախում Գոլդմանը մի անգամ մեկ ուրիշին մեջբերելով ասաց ինձ, այնուհետեւ գրել է նա, որ հակասեմականության լավագույն սահմանումն այն է, որ մարդիկ մեզ ատում են մի փոքր ավելի, քան մենք արժանի ենք: Կարելի է նաեւ ավելացնել Մարկ Տվենի հաստատումը, որ ինքը ցեղապաշտական տեսակետներ չունի, որ բոլոր ժողովուրդները հավասար մարդիկ են եւ որ մարդ լինելն ինքնին վատ է: Ես չեմ զարմանում Ջեյկոբսի վերջերս կատարած զզվելի արտահայտություններից: Մտավոր կարողություններ եւ խղճի խայթ չունենալը մարդկային հատկություն է: Սակայն եթե իսրայելցիների համար թույլատրելի է քաղաքականություն խաղալ Մերձավոր Արեւելքում, ինչպես դա անում են ուրիշները, ապա բոլորովին անթույլատրելի է, որ հրեական քարոզչությունն այս երկրում (Մ. Նահանգներում) օգտագործվի որպես մի գործիք ժխտելու Հայկական ցեղասպանությունը (դրանով իսկ հայկական կենսական շահերին դեմ գնալով) եւ անտեսելու մարդու իրավունքների եւ քաղաքացիական ազատությունների խախտման Թուրքիայի սարսափելի համբավը: Սրանից առաջ էլ եմ ասել, որ ինձ մտահոգում է, որ Իսրայելի թշնամիները, պարզապես որովհետեւ թշնամի են, պաշտպանվելու, երաշխավորելու են հենց այն բեւեռականացումը, որ Ջեյկոբսն է, եւ ըստ երեւույթին, հետամուտ են իրագործելու: Հայաստանը այս երկրների՝ Սիրիայի, Իրանի եւ այլոց հետ բարեկամական հարաբերություններ ունի: Եվ դա լավ է: Դա չէ խնդիրը: Խնդիրն այն է, որ Հայաստանի նորագույն կապերը Իսրայելի (եւ այլ պետությունների) հետ բխում են իր իսկ շահերից, իսկ Հարութը փորձում է դրանց տալ ինչ-որ հավելյալ, միտումնավոր ուղղվածություն, որը ոչ Հայաստանին է անհրաժեշտ, ոչ էլ Իսրայելին: Առավել արդյունավետ կլիներ, եթե Հարութը պատասխաներ Ջեյկոբսին կոչ անելով ավելի լայն կամուրջ գցել հայկական եւ հրեական համայնքների, հատկապես վերջինիս հայամետ հատվածի միջեւ: Վերցնենք, օրինակ, ինձ: Կամ եկեք չմոռանանք, որ հրեա կոնգրեսականներից շատերը հաստատապես քվեարկում են հօգուտ հայերի: Ավելին, Իսրայելի ամենամեծ ժողովրդականությունը վայելող ճանապարհորդական ամսագիրը՝ «Մասա ախերը», այս տարվա ապրիլյան համարում ընդարձակ հոդված էր տպագրել Հայաստանի մասին՝ հեղինակությամբ եբրայական համալսարանից հայերենագիտության մասնագետ Յոավ Լոռֆի եւ նկարազարդված պրոֆեսիոնալ լուսանկարչի կողմից: Խմբագիրները խնդրել էին հեղինակին անդրադառնալ նաեւ Հայկական ցեղասպանության հարցին, քանի որ ապրիլյան համարն էր, եւ նա սիրով կատարել էր այդ խնդրանքը: Դա հրաշալի մի գործ էր»:

Այստեղ հարգարժան պրոֆեսորը ավարտում է իր նամակը, չմոռանալով նշել, որ Հարութ Սասունյանի հետ շատ մտերիմ է, որ իրենք միասին են սովորել Կոլումբիա համալսարանում քառորդ դար առաջ, եւ նրա հորից շատ բան է ինքը սովորել հայկական հյուրասիրության եւ առատաձեռնության մասին:

Հիշեցնենք, որ պրոֆ. Ռասելը Հարվարդի համալսարանի հայագիտական ամբիոնի վարիչն է: Ազգությամբ հրեա նա Մ. Նահանգներում գործող հայագետներից (այդ թվում նաեւ հայ մասնագետներից) շատ ավելի ակտիվ է Ցեղասպանության ճանաչման եւ հայօգուտ կեցվածքի պաշտպանության հարցերում, շատ ավելի համարձակ՝ հրեական կողմից անիրավ հարձակման պարագաներում:

Հ. Օ.

Ճապոնիան փորձում է պաշտոնապես ճանաչել իր դրոշն ու օրհներգը

Որքան էլ արտառոց թվա, Ճապոնիայի պետական դրոշն ու օրհներգն այդ երկրում մինչեւ օրս պաշտոնապես ճանաչված չեն: Ընթացիկ տարվա փետրվարին վարժարաններից մեկի տնօրենի ինքնասպանությունն առիթ դարձավ, որպեսզի Ճապոնիայում կրկին բանավեճ ծավալվի ճանաչման նպատակա-

հարմարության շուրջ: Հիշյալ տնօրենը չէր կարողացել կողմնորոշվել, թե ինքը պե՞տք է արդյոք իր վարժարանի շենքը զարդարի ազգային դրոշով եւ ի վերջո դիմել էր անձնասպանության:

Երկրի խորհրդարանի ստորին պալատը վերջերս ընդունեց մի օրինագիծ, որով պաշտոնապես ճանաչվում են ազգային դրոշն ու օրհներգը: Բայց վերջիններս երկար ժամանակ կապված են եղել կայսերական Ճապոնիայի ռազմամոլական անցյալի հետ: Ներկայիս պետությունը ձեւավորվել է Երկրորդ աշխարհամարտից հետո, ըստ որում՝ ամերիկացիների կողմից: Ճապոնիայի ինքնապաշտպանության ուժերի ստեղծումից հետո կասկածներ ծագեցին, թե ճապոնացիներն ուզում են կազմավորել աշխարհի ուժեղագույն բանակներից մեկը: Ուստի իշխանությունները մինչ վերջերս զգուշավորություններից դրդված խուսափում էին ազգային խորհրդանիշների ճանաչումից:

Բայց ներկայումս ինչպես հանրության մեծ մասը, այնպես էլ գլխավոր ընդդիմադիր կուսակցությունը՝ Մինշուտոն, կողմ են ազգային դրոշի եւ օրհներգի պաշտոնական ճանաչմանը: Ըստ որում, նախաձեռնության հեղինակը վարչապետ Կեյձո Օբուչին է: Միաժամանակ ճապոնացիները երկյուղում են, որ այդ ցավոտ խնդրի շուրջ ծավալված բանավեճի հետագա ընթացքը կարող է կասեցվել: «Էքսպրես» հանդեսը տեղեկացնում է, որ ժողկրթության ասպարեզում վիճաբանությունները եւ գաղափարախոսական հակամարտությունը հասել են իրենց գագաթնակետին: Կրթության նախարարությունը պահանջում է դասագրքերում բացահայտորեն ներկայացնել ազգային դրոշն ու օրհներգը, իսկ ուսումնական տարվա սկիզբը եւ ավարտական վկայականների ու դիպլոմների հանձնումը նշանավորել դրոշի բարձրացմամբ եւ հայրենասիրական երգերով: Այս հանձնարարականը հանգեցրել է կրթական արհմիությունների եւ իշխանությունների հակամարտության սրման՝ մասնելով ուսուցիչներից շատերին եւ ոմանց հասցնելով անձնասպանության:

Ի դեպ, խնդիրը չի սահմանափակվում միայն դրոշով եւ օրհներգով: Ճապոնիայի խորհրդարանն օրերս հաստատել է հատուկ հետաքննիչ հանձնաժողով ստեղծելու առաջարկը: Հանձնաժողովը մանրակրկիտ ուսումնասիրելու է 1947 թվականից գործող սահմանադրությունը: Սպասվում են երկարատեւ ու դժվարին քննարկումներ: Համենայն դեպս, ճապոնացիները մտադիր չեն ուրանալ իրենց անցյալը:

Պ. Ք.

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

Թուրքիայի երկրաշարժի քաղաքական կողմը

Օգոստոսի 21-ին անգլիական «Դեյլի տելեգրաֆ» թերթում տպագրված զեկուցագրի համաձայն, Թուրքիայի աղետալի երկրաշարժը կարող է դառնալ երկրում քաղաքական համակարգի փոփոխման սկիզբ, ինչպես նաեւ հարմար դիրքված՝ իսլամական ընդդիմության համար: Թերթը նշում է, թե հստակ երեւում է, որ երկրաշարժը եւ պաշտոնական դանդաղ ու սայթաքող հակազդեցությունը ներկայացվելու են իսլամական ընդդիմության կողմից իբրեւ օրինակ՝ Էջեւիթի գլխավորած աշխարհիկ կառավարության մասին: «Դեյլի տելեգրաֆը» ավելացնում է, որ երկրաշարժից ընդամենը մեկ օր անց իսլամական «Զաման» թերթը դատապարտել է փրկարարական աշխատանքները՝ դրանք բնութագրելով որպես սկանդալ: Միեւնույն ժամանակ, թուրքական այդ թերթը երկրի շինարարական հատվածին մեղադրել է սպանության մեջ: «Զամանը» գրել է նաեւ, որ այն կառավարությունը, որը աչք է փակում կառուցողական սխալների առաջ եւ որի պաշտոնյաները կաշառվում են, դյուրախոցելի է քննադատությունների համար: Բացի այդ «Դեյլի տելեգրաֆը» հայտնում է, որ երկրաշարժը հարցականի է ենթարկում վերջին տարիների արդիականացման ծրագրերի նպատակներն ու ուղղվածությունը, որը միլիոնավոր գյուղացիների մղեց լքելու իրենց հողերը եւ մեկնելու Թուրքիայի հյուսիս-արեւմուտքի խիտ բնակեցված քաղաքներ եւ արդյունաբերական գոտի, որոնց հարվածեց վերջին երկրաշարժը:

Թել Ավիվը զերադասել է հրեաների փրկությունը

Անդրադառնալով թուրքերին ցուցաբերված արտասահմանյան օգնությանը, RMC-ի թղթակիցն աղետի գոտուց օգոստոսի 22-ին հաղորդել է, որ թեպետեւ օտարերկրյա օժանդակությունը հասցեագրված է ընդհանուրին, Իսրայելը նախընտրել է փրկարարական աշխատանքներ կատարել հրեաբնակ վայրերում: Թղթակիցն ավելացնում է, որ արաբական երկրները նույնպես մասնակցում են մարդասիրական աջակցության գործողություններին, որոնց հավելյալ կարիքն ունի կառավարությունը՝ աղետը դիմակայելու համար, իսկ զոհերի թիվը կարող է հասնել առնվազն 40 հազարի:

Արաֆաթը երկխոսություն է սկսել այլախոհների հետ

Առաջին անգամ, 6 տարուց ի վեր, օգոստոսի 22-ին բանակցություններ են կայացել պաղեստինյան ինքնավարության նախագահ Յասեր Արաֆաթի եւ Պաղեստինի ազատագրական դեմոկրատական ճակատի միջեւ: Վերջինս պաղեստինյան այլախոհ կազմակերպություններից մեկն է, որը մերժում է Իսրայելի հետ կնքած խաղաղության համաձայնագրերը: Պաղեստինցի պատասխանատուները նշել են, որ 4 ժամ տեւած հանդիպումը հանգել է դրական արդյունքների, ճակատի առաջնորդ Նայեֆ Հաուաթմեն կրկին հանդիպելու է Արաֆաթին: Արաֆաթը վերջերս սկսել է նման շփումներ ընդդիմադիր ուժերի հետ՝ պաղեստինցիներին միավորելու նպատակով: Իսկ դիտորդները հայտնում են, թե Հաուաթմեն ըմբռնում է, որ իր ղեկավարած ճակատը հովանավորող Դամասկոսը մասամբ նվազեցրել է հետաքրքրությունը դեպի պաղեստինյան կարծր ուժերը: Սիրիայի այս քայլը պայմանավորված է խաղաղության գործընթացի նոր մթնոլորտով: Ահա թե ինչու մինչ Արաֆաթին հանդիպելը Նայեֆ Հաուաթմեն շեշտել է, որ պաղեստինյան բոլոր խմբավորումները պետք է ներկայացվեն վերջնական կարգավիճակով՝ պաղեստին-իսրայելական բանակցություններում, որպեսզի հարցը չսահմանափակվի Արաֆաթի ղեկավարած Պաղեստինի ազատագրման շարժումով (Ֆաթհ):

Մյուս կողմից, նախքան ԱՄՆ արտգործնախարար Մ. Օլբրայթի այցը Միջին Արեւելք, պաղեստինցի բանագնացներն օգոստոսի 23-ին մեկնել են Վաշինգտոն: Նախատեսված է, որ առաջիկա հինգշաբթի ՊԱԿ-ի գործադիր կոմիտեի քարտուղար Մահմուդ Աբասը հանդիպելու է Օլբրայթին՝ քննարկելու համար խաղաղության սայթաքող գործընթացը:

Ա. Մ.

Հռոմի պապի Վրաստան այցելությունը հետաձգվել է

«Ազգ-Միռոր սփեկթեյթր» համակարգչային ծառայությունը, հենվելով Թբիլիսիից Ռոյթեր գործակալության լրատվության վրա, հաղորդում է, որ Վրաստանի ուղղափառ եկեղեցին առաջարկել է հետաձգել մինչեւ 2001 թվականը Հռոմի պապ Հովհաննես Պողոսի այցը խորհրդային այդ նախկին հանրապետություն՝ Դաղստանում ընթացող մարտերի պատճառով: Հյուսիսային Կովկասում ներկա անորոշ վիճակի պատճառով Համայն Վրաստանի պատրիարք-կաթողիկոս Իլյա Բ-ն հետագա այցելության երկու նոր թվական է առաջարկել՝ կամ այս տարվա նոյեմբերին կամ 2001 թվին, որն առավել գերադասելի է, ասել է վրաց եկեղեցու ներկայացուցիչ Շեորենա Տետրուաշվիլին: Ռուսաստանի ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալությունը հավանական է համարում առաջին թվականը:

Պապի Վրաստան այցելությունը համաձայնեցվել է վերջերս Թբիլիսիում վերականգնված կաթոլիկական մի եկեղեցու բացման արարողությանը մասնակցելու նպատակով Վրաստան ժամանած Վատիկանի փոխպետքարտուղար, Ջիովաննի Բատիստա Ռեյ արքեպիսկոպոսի հետ, որը նաեւ հանդիպել է Վրաստանի ուղղափառ եկեղեցու ավագ հոգեւորականների հետ:

Հ. Օ.

ՆԱՏՕ-ի հետ հակամարտությունը Հարավսլավիային 60 մլրդ դոլարի վնաս հասցրեց

ԼՈՆԴՈՆ, 23 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՆԱՏՕ-ի հետ արյունալի հակամարտությունը Հարավսլավիային 60 մլրդ դոլարի վնաս հասցրեց՝ երկիրը վերածելով Եվրոպայի ամենաաղքատ երկրներից մեկի: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս եզրակացությունն է բովանդակում այսօր Լոնդոնում հրատարակված «Էկոնոմիստ ինթելիջենս յունիթ» հեղինակավոր վերլուծական ծառայության զեկույցը:

Ըստ հետազոտության տվյալների, Հարավսլավիայի Միութենական Հանրապետության ներքին համախառն արդյունքի ընդհանուր ծավալը, բնակչության մեկ շնչի հաշվով այս տարի մինչեւ Հյուսիսատլանտյան դաշինքի ռմբակոծումների սկսվելու ժամանակահատվածի համեմատությամբ կկրճատվի 40 տոկոսով: Ծառայության փորձագետները կանխատեսում են, որ հանրապետության ներքին համախառն արդյունքի ցուցանիշը բնակչության մեկ շնչի հաշվով կկազմի 880 դոլար կամ 1989 թվականի մակարդակի 30 տոկոսը: Այսպիսով, ինչպես ակնկալվում է, Հարավսլավիան ցած կիջնի Ալբանիայից (կանխատեսումը՝ բնակչության մեկ շնչին 905 դոլար), որը մինչեւ այժմ համարվում էր Եվրոպայի ամենաաղքատ երկիրը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Զահրատն ուրիշ է...

Բանաստեղծի ծննդյան 75-ամյակի առթիվ

Բանաստեղծի հայտնությամբ մեր ժողովրդին չես զարմացնի։ Մեր իրականության մեջ նրանք ծնվել են մի համառ հետեւողականությամբ՝ բարենպաստ, թե անբարենպաստ ժամանակներում, հայրենիքում, թե հայրենիքից դուրս, ստիպելով ոչ միայն իրենց տիրական ներկայությունն ազդարարել, այլեւ, շատ դեպքերում պարտադրել, որ ժամանակը հասկացվի, գնահատվի եւ որոշվի իրենցով։

Եվ տարօրինակ է, որ ամենից շատ նրանք ասպարեզ իջան ամենաանբանաստեղծական 20-րդ դարում։ Բանաստեղծությունը մեր, հայկական իրականության մեջ մի առանձին, իր ինքնավար իրականությունն է ստեղծում։ Եվ չափազանց դժվար է անունների եւ անհատականությունների մեջ սեփական տեղն ունենալ։ Եվ շատ հաճախ ինչպիսի՜ ռազմավարություններ, գրական ինչպիսի՜ դիվանագիտություններ, անգամ խորամանկություններ ու հնարքներ են գործադրվում արժանավայել պատվանդանի վրա կանգնելու համար։

Եվ հանկարծ հայտնվում է մի անուն՝ Զահրատ, որին ասես Աստված ինքն է բերում եւ իր արժանի տեղում դնում... Բարձր, թե ցածր, փառաշուք, թե համեստ, չգիտեմ, բայց իր տեղում... Եվ այդ տեղը պարզվում է, որ միայն ինքը կարող էր գրավել, եւ իրենով է այդ տեղը դառնում եզակի...

Այո, բանաստեղծներ շատ ունեցանք 20-րդ դարում, փառապանծ, իսկապես հոյակապ, իսկապես բանաստեղծ, բայց Զահրատն ուրիշ է։ Նա ոչ մեծ է, ոչ էլ փոքր է նրանցից։ Նա իսկապես եզակի է։

Բայց ավելի եզակի՜, քան մյուս իսկապես եզակիները։ Համարձակվում եմ ասել, որ եթե ոչ ավելի, ապա նրա եզակիությունն առնվազն մի առանձնահատկություն ունի, որը չենք գտնում մեր դարի իսկապես մեծ բանաստեղծների ոչ ճակատագրում, ոչ էլ ստեղծագործության մեջ։

Բոլոր այդ իսկապես մեծերը, գալիս են գրական որոշակի ավանդներից, մշակութային ծանոթ ու հաստատված շերտերից։ Մինչդեռ Զահրատը կարծես ինքնիրենից է գալիս, ինչպես նախնադարի նկարիչը, որն առանց մի դպրոց անցնելու բիզոն կամ մամոնտ էր գծում քարայրի պատին։

Նրա բանաստեղծությունն անշուշտ իսպառ զերծ չէ մշակութային որոշակի ավանդներից։ Ցանկության դեպքում կարող ենք ժողովրդական խաղիկների արձագանքներ կամ 20-րդ դարի մի քանի նշանավոր անունների տարտամ ազդեցությունները գտնել։ Ավելին, տարիներ առաջ, մեր հոդվածներից մեկում, փորձում էինք ընդհանուր եզրեր նշել Կոմիտասի եւ նրա բանաստեղծությունների միջեւ։

Բայց, ընդգծում ենք, այդ ազդեցությունները կամ, ավելի ճիշտ ասած հետքերը, այնքան զորավոր ու տիրական չեն, ինչպես, ասենք, Տերյանի «Ներկայությունը» Չարենցի վաղ շրջանի գործերում։

Զահրատն, անշուշտ, առանձին չէր, եւ այդ եզակիությունը միայն նրա մենաշնորհը չէր։ Դա նախ եւ առաջ Պոլիսն էր իր անսպառ ավանդներով, իր անհասնում հիշատակներով, մշակութային իր երեքհազարամյա հարստությամբ, որ հերթական անգամ հայ բանաստեղծության մի նոր ու դարձյալ ժամանակի ոգուն համապատասխան ժայթքում տվեց։ Եվ դա եղավ այն պահին, երբ թվում էր, թե անապատ դարձած այդ հողից հայ գրականությունն այլեւս սպասելիք չունի։ Այդ հոյակապ ծնունդը եղավ ի հեճուկս, հակառակ չար ոգու, որն ամեն ինչ արել էր, որպեսզի այդ ծիլերն էլ չորացներ։

«Թե ուզում ես երգդ լսեն, ժամանակի ոգին դարձիր», հորդորում էր Չարենցն իր «Էպիկական լուսաբացում»՝ կատարելով ոչ այնքան իր գլխավերեւը կանգնած գաղափարախոսական սատրապների կարգադրությունները, որքան ժառանգորդական տուրք տալով իր մեծ նախնիներին՝ Նալբանդյանին, Գամառ-Քաթիպային, Րաֆֆուն...

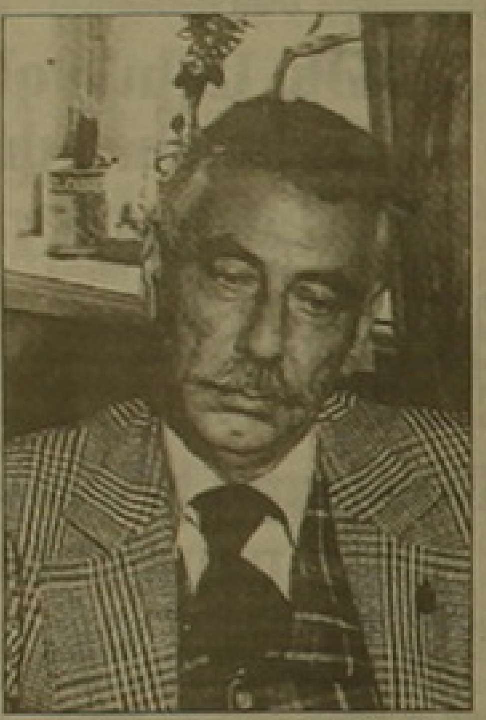

Զահրատն ուզո՞ւմ էր արդյոք, որ իր «երգը լսեն»։ Անշուշտ, բանաստեղծական արվեստն ի սկզբանե լսողական, հասցեագրված արվեստ է եղել։ Ձայնի բարձրությունը կարող է իջնել մինչեւ շշնջոցը, սակայն շշուկն էլ բան ունի հաղորդելու։

Իսկ Չարենցի երկրորդ պահանջը՝ ժամանակի ոգին դառնալ, Զահրատն արդյոք կատարե՞ց։ Որոշ մանրամասներ եւ օրվա դրոշմը կրող մի քանի բանաստեղծություններ (ինչպես ասենք «Նայլոնը») եթե մի կողմ դնենք, ապա առաջին հայացքից Զահրատի քերթվածները կարող են թվալ մեր օրերից հեռու, նույնիսկ բոլոր ժամանակներից դուրս, որոնք, սակայն, մի զարմանալի հատկություն ունեն. ասես հարազատ են բոլոր ժամանակներին եւ բոլոր ժողովուրդներին։

Այս վերջին առանձնահատկությամբ Զահրատը, թերեւս բավական ցցուն առանձնանում է 20-րդ դարի բոլոր հայ բանաստեղծներից։

Հանրահայտ է, որ բանաստեղծները այլ լեզուներով թարգմանվելիս գրեթե միշտ կորցնում են, քան շահում։ Եվ ամենից շատ կորցնում են չափից ավելի ազգային բանաստեղծները, նրանք, որոնց քերթվածները, պատկերները, իմաստները, գեղագիտությունը եւ փիլիսոփայությունն առավել ամբողջական հասկանալու համար պետք է ինչ-որ չափով այդ ազգից լինես։ Այդ առումով Հովհաննես Շիրազը գրեթե անթարգմանելի բանաստեղծ է, պետք է հայ լինել, այն էլ չափազանց հայ՝ նրան լիովին ըմբռնելու համար։ Գեղագիտական եւ, անշուշտ, քաղաքական այն խնդիրները, որ նա դնում է իր քերթվածների մեջ, մեծավ մասամբ չինական գրեր էին դառնում օտարների համար։ Մինչդեռ Գեւորգ Էմինը, մինչեւ ուղնուծուծը մնալով խորապես ազգային բանաստեղծ, գրեթե առանց կորստի եւ բավական հաջող թարգմանվում էր բազմաթիվ լեզուներով եւ դյուրությամբ ճանապարհ գտնում դեպի օտար ընթերցողի սիրտն ու միտքը։

Զահրատն այս առումով ավելի մոտիկ է Գ. Էմինին։ Իր գեղագիտությամբ, իր թափված ցավով լինելով ազգային բանաստեղծ, միաժամանակ ընդարձակ համամարդկայնություն կա նրա տողերում (ինչպես Զարեհ Խրախունու եւ պոլսահայ դպրոցի մյուս բանաստեղծների գործերում), որ դյուրությամբ թարգմանվում են բազմաթիվ լեզուներով։ Ես հիշում եմ, թե 60-70-ական թթ. Զահրատն ինչպիսի ապշեցնող հաջողություն ունեցավ բալթյան հանրապետություններում՝ Լատվիայում, Էստոնիայում եւ Լիտվայում։

Ավելին՝ նրա թարգմանությունները խթանեցին նաեւ մի շարք բանաստեղծների ստեղծագործական երեւակայությունը։ Լիտվացի բանաստեղծ Մարցելիուսը եւ Մարտինայտիսը հմայված Զահրատի Կիկոյով, որի «արկածներն» ինքը թարգմանել էր լիտվերեն, կարճ ժամանակ հետո ստեղծեց իր քերթողական հերոսին՝ Կուկուտիսին։

Բանաստեղծի 75-ամյակը կարեւոր իրադարձություն է ուզած ժողովրդի կյանքում, մեզ համար՝ առավել եւս։ Սակայն քի՞չ է աստվածատուր ծնվել, քի՞չ է այդ տաղանդն իսպառ ու անմնացորդ ծառայության դնել գեղեցիկին ու բարուն, քի՞չ է խոր լինել, միաժամանակ բոլորին մատչելի, քի՞չ է անաղարտ մնալ եւ, ինչպես Թումանյանը կասեր «շուրթերը չպղծել անեծքով»... Այս բոլոր արժանիքների ու առաքինությունների հետ մեկտեղ պետք է նաեւ բախտ ունենալ, գոնե մի քիչ, շատ քիչ, գոնե մեկ հոբելյանի համար... Այս մեկն արդեն Աստծո բացթողումը չէ, Աստված ինչ որ իրենից հասնում էր, Զահրատին տվեց, տվեց առատորեն։

Սակայն ժամանակներն են վատը ու նաեւ մենք ենք ապիկար, որ իսկապես համապատասխան, այս տարեդարձին իսկապես արժանի մթնոլորտ չստեղծեցինք ոչ միայն մեր մեջ, այլեւ օտարների մոտ։ Այո, ժամանակները վատն են, հակագրական են, հակամշակութային են, հակահոգեւոր են, անգամ նեռական են ու դիվական, սակայն մենք ավելի լավը չենք, եւ խնդիրը միայն Զահրատի հոբելյանը չէ...

Եվ այնուհանդերձ, Զահրատի ծննդյան 75-րդ տարին է, իսկ դա նշանակում է, որ, անկախ լավ ու վատ ժամանակներից, անկախ մեր ազնիվ կամ ապիկար լինելուց, տեղի ունեցավ գրական-մշակութային մի կարեւորագույն իրողություն... Աղամանդը հողի տակ մնա, թե խնամքով դրվի ոսկե մատանու վրա, միեւնույնն է՝ մնում է նույնարժեք, բնությունը նրան արդեն ստեղծել է, պարզապես կեցցե այն վարպետը, որ այդպես հոգատարությամբ, արժանավայել մետաղի վրա դրեց։

Եվ կա վերջապես ժողովրդի սերը՝ ազնիվ, անկաշառ, չկազմակերպված, ինքնաբուխ սերը Զահրատի հանդեպ... Ոչ, նա ավելի մեծ չէ մյուսներից, նա ավելի փառահեղ կամ հոյակապ չէ, նա ավելի հանճարեղ կամ ավելի տաղանդավոր չէ, նա ավելի շքանշանակիր կամ ավելի տիտղոսակիր չէ, ավելին՝ ոչ մի շքանշան եւ ոչ մի տիտղոս չունի եւ ինքն իր մասին գրում է. «...Իսկ ես մի ողն բանաստեղծ Զահրատ»։ Այդ բոլոր փառահեղությունները նա հոժարակամ զիջել է մյուսներին եւ իրեն թողել ընդամենը մեկը՝ այլ կերպ, ուրիշ լինելու քմայքը կամ արժանիքը... Եվ այսքանն արդեն լիուլի է նրա համար, այնքան լիուլի, որ անգամ առանց ծնծղաների ու առանց փողահարության նրա 75-ամյակը դարձյալ մնում է կարեւոր մեզ համար։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹՈՓՉՅԱՆ
Փարիզ

ԷՐՄԻՏԱԺ

Հյուսիսի շքեղ մասունքը

Համաշխարհային պատմության ամենանշանավոր դեմքերից մեկը Եկատերինա Երկրորդ կայսրուհին է։ Նրա մասին այնքան է գրվել, որքան գրեթե ոչ մի տիրակալի մասին։ Ամենածանրակշիռ գիտական աշխատություններն ու անհավատալի, անհեթեթ, հնարովի պատմությունները նրա անունը անջնջելի են դարձել պատմության դասագրքերի համար։ Շտետինում, Անհալտ-Ցերբստյան տոհմից սերված պրուսական ֆելդմարշալ Քրիստիան Ավգուստի օջախում 1729 թվականին ծնված Սոֆյա-Ավգուստան (կամ, ինչպես սովոր էին նրան կոչել ընտանիքում՝ Ֆիկեն) հետագայում դառնալու է աշխարհի հզոր տիրակալուհիներից մեկը եւ նստելու է Ռուսաստանի գահին ոչ ավել, ոչ պակաս 32 տարի։ Երբ ապագա կայսրուհին դեռ երեք տարեկան էր, Բրաունշվեյգյան մի պայծառատես կանոնիկոս ասաց Սոֆյա-Ավգուստայի մորը. «Ձեր աղջկա ճակատին նկարված է ամենաքիչը երեք թագ»։ Երեք թագ գուցե չեղավ, սակայն մի մեծ, հզոր պետություն նա այնուամենայնիվ կառավարեց։

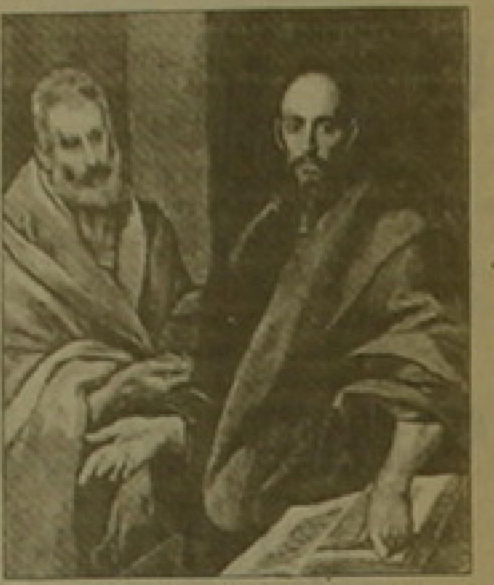

Նա գիտեր, որ տերության հզորացման ճանապարհներից մեկն էլ մշակութային հարստությունների կուտակումն է իր երկրում։

Սակայն այս անգամ մենք մտադիր չենք խոսել Եկատերինա Երկրորդի մասին ընդհանրապես։ Մեր խոսքը մասնավորեցնենք միայն այն մասին, որ ժամանակի ամենազարգացած այս տիրակալի անմիջական ջանքերով ու նախաձեռնությամբ ստեղծվեց աշխարհի ամենախոշոր թանգարաններից մեկը՝ Էրմիտաժը։

Եկատերինային ծանոթացրել էին իր ամուսնու՝ Պետրոս 3-րդի խելապակաս, մանկամիտ խաղերը եւ ռուսական արքունիքի ստոր դավադրությունները։ Նա իր մեջ դաստիարակել էր մեծ համբերատարություն։ Նա սպասում էր իր ժամին։ Եվ եկավ այդ ժամը՝ 1762 թվականի հունիսի 28-ը, երբ ռուսական արքունիքում հեղաշրջում կատարվեց եւ ռուսական գահին հայտնվեց 33-ամյա Սոֆյա-Ավգուստան՝ Եկատերինա Երկրորդը։ Հենց հաջորդ առավոտյան, քնից արթնանալով, նա իր մոտ կանչեց բարձրաստիճան պալատականներին ու հրամայեց. «Որքան էլ սուղ լինի պատերազմական գանձարանը՝ հացի գինը չբարձրացնել»։ Կայսրուհու իմաստնությունը դրսեւորվեց նաեւ 1764 թվականին՝ իր գահակալության երկրորդ տարում։ Համոզված լինելով, որ երկրի հզորության հաջորդ, գուցե եւ հացին հավասար, նշանը մշակույթն է, նա հրամայեց իր Էրմիտաժ այգում ստեղծել գեղանկարչական աշխատանքների թանգարան։ Գերմանական իշխան Գոցկովսկուց գնվեց արեւմտաեվրոպացի վարպետների 225 նկար։ Այնուհետեւ, 1769 թվականին գնվեց կոմս Բրյուլի դրեզդենյան հավաքածուն, 1772 թվականին Փարիզում բարեհաջող ավարտվեցին բանկիր Քրոզի հետ բանակցությունները, եւ Էրմիտաժ բերվեցին հրաշալի անտիկ արձաններ։ 1779 թվականին Եկատերինայի պատվիրակները հասան Լոնդոն եւ լորդ Ուոլպոլին կարողացան համոզել Էրմիտաժին վաճառել եւս 152 գործ... Արժե նշել, որ այս ամենը կատարվում էր այն ժամանակներում, երբ Ռուսաստանի գանձարանը բնավ էլ չէր տառապում առատությունից։ Պարզապես Եկատերինա Երկրորդը գիտեր, որ պատմությունն իրեն հիշելու է նաեւ Էրմիտաժի ստեղծումով։

Եվ նա չսխալվեց։ Ռուսաստանի հաջորդ տիրակալները, եթե անգամ խանդավառված էլ չէին, Էրմիտաժը լցնում էին համաշխարհային մշակույթի ամենաարժեքավոր գործերով։ 20-րդ դարի սկզբին այստեղ արդեն հաշվվում էր 600 հազար ցուցանմուշ։

Համաշխարհային հռչակ վայելող թանգարանն այժմ տեղավորված է Փոքր, Հին եւ Նոր Էրմիտաժներում, Ձմեռային պալատում, որոնք «Էրմիտաժ» թատրոնի հետ միասնական թանգարանային մի համալիր են կազմում։ Այս համալիրի գլխավոր կառույցի՝ Ձմեռային պալատի հեղինակը Ֆ. Բ. Ռաստրելլին է։ Իսկ տարբեր տարիներին Էրմիտաժի շքեղությունն ապահովելու համար քիչ ջանքեր չեն թափել Ջ. Քվարենգին, Օ. Մոնֆերանը, Կ. Ռոսին, Ա. Բրյուլովը եւ ուրիշներ։ Հատկապես մեծ եւ պատասխանատու առաքելություն բաժին ընկավ Վ. Ստասովին։ 1837 թվականի սարսափելի հրդեհից հետո, երբ մնացել էին միայն պալատի պատերը, Ստասովը ղեկավարեց այս հզոր շինության վերականգնման աշխատանքների հանձնաժողովը եւ վերածնեց Ռաստրելլիի անկրկնելի ստեղծագործությունը։

Մեծ փորձություն էր սպասում Էրմիտաժին նաեւ 1941-1945 թթ., երբ գերմանացիները կարող էին պարզապես քանդել այս յուրօրինակ թանգարանը։ Ահա այդ ժամանակ էլ, աներեւակայելի բարդ պայմաններում, մեր մեծ հայրենակից Հովսեփ Օրբելին կարողացավ փրկել համաշխարհային մշակույթի անգին արժեքները։

Այսօր Էրմիտաժի ավելի քան 400 սրահներում գործում են 50 մշտական ցուցադրություններ, գիտական մեծ ծավալի աշխատանքներ են կատարվում։ Ամեն տարի թանգարան է այցելում մոտ երեքուկես միլիոն մարդ։ Այցելուները երկար կանգնում են նաեւ 59-րդ սրահում, ուր ցուցադրվում են Կարմիր բլրում հայտնաբերված մշակութային բարձրարժեք գործերը։

Հյուսիսային Վենետիկը (ինչպես հաճախ անվանում են Սանկտ-Պետերբուրգը) հպարտությամբ է կրում իր շքեղ մասունքը՝ Էրմիտաժը։

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

«Նոր էջ»-ի 24-րդ հատորը

«Նոր էջ» գրական խմբակցությունը հիմնադրվել է 64 տարի առաջ, Իրանի Թեհրան քաղաքում։ Արձակագիր Հրանտ Ֆանյանի եւ բանաստեղծ, նկարիչ Դեւի (Մարգար Ղարաբեգյան) նախաձեռնությամբ ստեղծված գրական այս կազմակերպության շուրջ համախմբվեցին իրանահայ մի խումբ երիտասարդ բանաստեղծներ, որոնց ջանքերով 1935 թվականին հրատարակվեց «Նոր էջ» վերտառությամբ անդրանիկ ժողովածուն։ Իրանահայ բանաստեղծների ստեղծագործություններն ամփոփող հատորը լայն արձագանք առաջացրեց։ Ընթերցողները գրքում շատ հարազատ երանգներ գտան։ Ժողովածուի հեղինակների ստեղծագործություններում արտացոլված էին եղեռնի ենթարկված եւ աշխարհի չորս ծագերը սփռված ժողովրդի ծանր խոհերը, զավթված հայրենիքի կարոտը, չմեռնող հույսը, սիրո եւ բնության գովքը։

Անցած տասնամյակներում պարբերաբար լույս են տեսել «Նոր էջի» հատորները։ Եվ ահա վերջերս ընթերցողին հանձնվեց այս մատենաշարի թիվ 24 հատորը, որում ամփոփված են նորէջական ավելի քան մեկ տասնյակ հեղինակների ստեղծագործություններ։ Ժողովածուում տեղ են գտել Հրանտ Ֆանյանի, Դեւի, Արա Տեր-Հովհաննիսյանի, Աշոտ Կալանի, Գեղամ Մկրտչյանի, Գալուստ Խանենցի, Արշալույս Մկրտչի, Զոհրայր Միրզայանի, Ռուբեն Հովհաննիսյանի (Ռ. Բեն), Արմեն Գեւի, Սոնիա Պալասանեանի բանաստեղծությունները։ Հեղինակների մի մասը կնքել է իր մահկանացուն, մյուսներն ապրում են աշխարհի տարբեր երկրներում։

Այս հատորը, որը լույս է տեսել մայր հայրենիքում, արտացոլում է շուրջ վեց ու կես տասնամյակի ճանապարհ անցած գրական կազմակերպության ստեղծագործական ուղին։

Գրքում տեղ են գտել հեղինակների համառոտ կենսագրականները։

Ժողովածուն 500 օրինակ տպաքանակով լույս է ընծայել «Նոր դար» հրատարակչությունը։

ՀՐԱՉՅԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՄՐՑԱՇԱՐ

Ֆուտբոլը միավորում է լրագրողներին

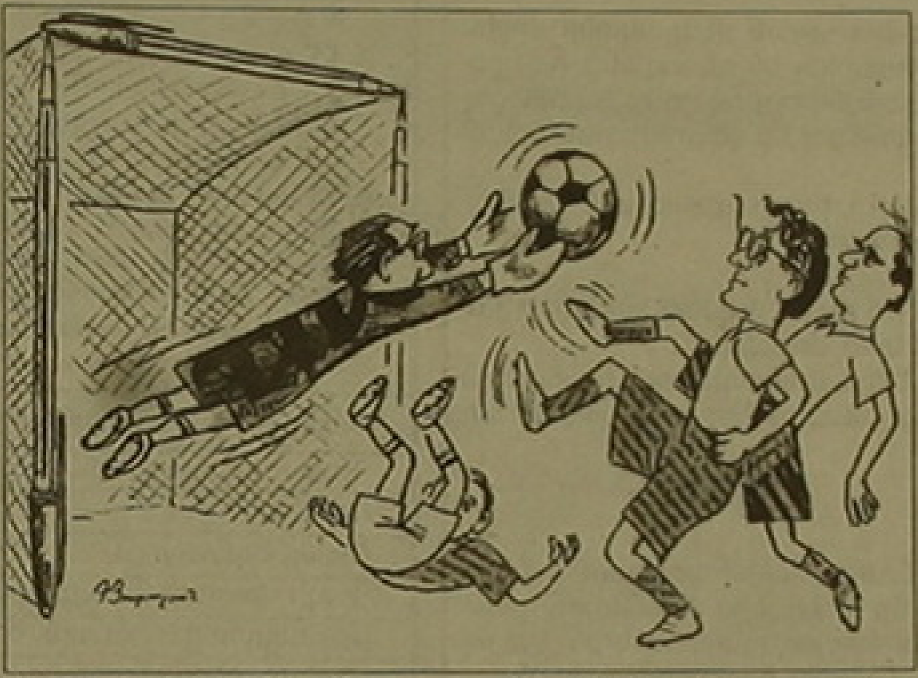

Այն, ինչի չեն կարողանում հասնել այս աշխարհի հզորները, եւ ինչի վրա երկար ժամանակ գլուխ են կոտրում քաղաքական գործիչները, ի զորու է անել ֆուտբոլը, որը միավորում է մարդկանց: Այս անգամ ֆուտբոլային հողի վրա համախմբվում են լրագրողները: Վերջապես գրչակից եղբայրները կունենան իրենց Ռոնալդոն, Բաջոն, Զիդանը եւ, ինչո՞ւ ոչ, Խորեն Հովհաննիսյանը: Սեպտեմբերի 9-ին Սանկտ Պետերբուրգում կմեկնարկի լրագրողների ֆուտբոլային թիմերի առաջին միջազգային մրցաշարը, որն ունի պատկառելի կազմակերպիչներ՝ Ռուսաստանի ֆուտբոլային միությունը, նույն երկրի լրագրողների միությունը եւ Սանկտ Պետերբուրգի կառավարությունը: Մրցաշարի կազմկոմիտեի նախագահն է նահանգապետ Վլադիմիր Յակովլեւը:

Մրցաշարին կմասնակցեն Ռուսաստանի խոշորագույն հրատարակությունների, խմբագրությունների 16 թիմեր, հանրապետությունների, մարզերի, քաղաքների, ԱՊՀ երկրների լրագրողների թիմեր: Խաղերը կանցկացվեն քաղաքի լավագույն կանաչ դաշտերում եւ կդառնան ֆուտբոլի, ինչպես նաեւ գրչակից լրագրողների ոչ պաշտոնական հաղորդակցման իսկական տոն:

Արդեն մասնակցելու հայտեր են ներկայացրել Ուկրաինայի, Ադրբեջանի, Վրաստանի, Ղազախստանի, Լատվիայի, Էստոնիայի եւ Բելառուսի թիմերը:

Առաջին օրը խաղերը կանցկացվեն չորս խմբերում, որտեղ հանդիպումները տեղի կունենան սեփական խմբի թիմերի հետ: Յուրաքանչյուր մրցախաղի տեւողությունը քսան րոպե է: Յուրաքանչյուր խմբից քառորդ եզրափակիչ դուրս կգա երկու թիմ՝ ըստ լավագույն ցուցանիշների, ապա տեղի կունենան կիսաեզրափակիչ մրցախաղերը, իսկ սեպտեմբերի 12-ին՝ եզրափակիչը: Մրցախաղին մասնակցում են յոթ խաղացող եւ մեկ դարպասապահ: Փոխարինումները տեղի կունենան առանց սահմանափակման:

Մրցաշարի ծրագրում ընդգրկված են մամլո ասուլիսներ կազմակերպիչների մասնակցությամբ, ֆուտբոլի զարգացմանը նվիրված «կլոր սեղաններ», քննարկումներ, հանդիպումներ: Մրցաշարը լայնորեն կլուսաբանվի զանգվածային լրատվության միջոցներում: Նյութերը լույս կտեսնեն առաջատար մարզական եւ հասարակական քաղաքական հրատարակություններում, ՕՐՏ, ՌՏՌ, TV-6 REN-TV հեռուստաալիքներով, եւ ռադիոյով կպատրաստվեն մրցաշարին նվիրված հատուկ հաղորդումներ:

Հայ լրագրողների թիմը նույնպես կմասնակցի այդ մրցաշարին: Հայաստանի արտասահմանյան թղթակիցների ընկերակցության նախագահի հասցեով հրավերի ֆաքս է ստացվել մրցաշարի կազմակերպիչներից: Թիմը մարզումներ է անցկացնում, անցյալ ուրբաթ նա երկու ստուգիչ խաղ անցկացրեց Ա 1+ հեռուստաալիքի ֆուտբոլային թիմի հետ, հաղթելով 3-1 եւ 4-2 հաշիվներով: Լրագրողների թիմին տանուլ տվեց նաեւ տեղական բակային թիմերից մեկը (3-2): Ժամանակավորապես ֆուտբոլային «աստղեր» են դարձել լրագրողներ Ալբերտ Սանդեյանը (BBC), Դմիտրի Պիսարենկոն (NTV հեռուստաընկերություն), Կոնստանտին Պետրոսովը («Անկա» գործակալություն), Գրիգորի Պետրոսյանը («Միր» հեռուստաընկերություն), Արտո Լեւոնյանը («Գոլոս Արմենիի» թերթ), Արման Վանեսկեղյանը (ՌՏՌ հեռուստաընկերության «Վեստի» ծրագիր), Արտո Արամյանը («Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթ) եւ ուրիշներ:

Անցած կիրակի լրագրողները լուրջ փորձության ենթարկվեցին, խաղալով «Արարատ-73»-ի վետերանների թիմի հետ, որի կազմում դաշտ էր դուրս եկել ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ, Ներքգործնախարար Սուրեն Աբրահամյանը: Կուզենայինք նաեւ նախարարի մեծ աջակցությունը: Մասնավորապես, նրա շնորհիվ թիմը կրելու է նույն համազգեստը, որը կրում է Հայաստանի ազգային հավաքականը: Ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահը կվճարի նաեւ ճանապարհածախսի գումարի կեսը:

Բայց Հայաստանի թիմը կարող է եւ չմասնակցել մրցաշարին, քանի որ առայժմ լիովին չի հավաքված մեկուկես հազար դոլար գումարը, որը պետք է մուծվի որպես մրցաշարին մասնակցելու կազմակերպական անդամավճար: Օգնության խնդրանքին առայժմ արձագանքել է միայն Երեւանի «Կիլիկիա» գարեջրի գործարանը: Դեռ հայտնի չէ, թե ով կվճարի տոմսերի արժեքի մյուս կեսը:

Չենք կարծում, թե «նոր հայերը» չեն սիրում ֆուտբոլը: Իսկ այն ֆուտբոլասերներին, որոնք տենչում են օգնել գնդակի նորահայ «հրաշագործներին», խնդրում ենք կազմկոմիտեին դիմել 583213 հեռախոսահամարով:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Հայ լրագրողների ֆուտբոլային թիմի ավագ, արտասահմանյան թղթակիցների ընկերակցության նախագահ, Հայաստանում Ինտերֆաքսի սեփական թղթակից

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Դեպի գործ

Ամեն քանից երեւում է, որ Համահայկական առաջին խաղերի մեկնարկին անհամբերությամբ են սպասում նաեւ մարզական լրագրողները: Այդ մասին վկայում են լրատվական միջոցներով սփռված նյութերը, որոնք պատմում են խաղերի նախապատրաստական աշխատանքների մասին: ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության սպորտկոմիտեի լրատվության բաժին այցելող լրագրողների թիվն այս օրերին բազմապատկվել է: Խաղերին հավատարմագրված մարզական լրագրողների թիվը հասել է հարյուրի: Լրագրողները չեն գլանում ներկա լինել խաղերի կազմկոմիտեի անդամների հետ կազմակերպվող մամուլի ասուլիսներին: Հենց լրագրողների շնորհիվ է մեր բնակչությունը զգում սկսվելիք խաղերի շնչառությունը: Այո, ծավալուն եւ կարեւոր աշխատանք են կատարում մարզական լրագրողները, որոնք, սակայն, անտեղյակ են իրենց իսկ միջեւ ծավալվելիք... մրցապայքարից: Բանն այն է, որ Հայաստանի Հանրապետության եւ սփյուռքի 5-ական լավագույն լրագրողների, խաղերի ավարտից անմիջապես հետո, կշնորհվեն հուշամեդալներ (լավագույն գրող, հեռուստամեկնաբան, լուսանկարիչ, օպերատոր, ռադիոմեկնաբան լրագրողներին): Հուշամեդալի հավակնորդներին որոշելը դժվար չի լինի լրագրողական հանձնախմբի համար, քանի որ առկա են լինելու փաստացի նյութերը (դրանք կարող են հանձնախմբին ներկայացնել նաեւ իրենք՝ լրագրողները):

Ուրեմն՝ դեպի գործ:

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Ուշադրության կենտրոնում կլինեն բոլոր մասնակիցները

Խաղերը կազմ ու պատրաստ են դիմավորում առողջապահության համակարգի աշխատակիցները: Փոխնախարար Արմեն Աբաբեկյանը, որը միաժամանակ հանդիսանում է խաղերի կազմկոմիտեի գլխավոր մրցավարի տեղակալը բժշկական գծով, արդեն հաստատել է սպասարկման ծրագիրը:

Ընդհանրապես, խաղերը կսպասարկեն 60 բժիշկ, 35 բուժքույր, Կարմիր խաչի 12 կամավորականներ, շտապօգնության 15 բրիգադներ:

Բացման եւ փակման արարողությունների ժամանակ «Հրազդան» կլինեն 4-ական շտապօգնության անձնակազմեր, իսկ մրցավայրերում՝ 1-ական: Ֆուտբոլի հանդիպումների ընթացքին կհետեւեն Կարմիր խաչի 4-ական կամավորականներ՝ նախնական օգնություն ցույց տալու համար:

Համահայկական խաղերը սպասարկող հիվանդանոցներն են՝ «Նաիրի» բուժմիավորման վիրաբուժության, սրտաբանական, նյարդաբանական եւ աղեստամոքսային բաժանմունքները, իսկ քաղաքային 3-րդ հիվանդանոցը խաղերին է տրամադրել վնասվածքաբանության բաժանմունքը:

Զորրորդ բուժմիավորման հատուկ մասնագիտացված բժիշկները ամեն օր, ժամը 9-21-ը կկատարեն ամբուլատոր ընդունելություն: Բուժծառայությունը գործելու է նաեւ... հյուրանոցներում: Այսպես, օրինակ, «Էրեբունի» եւ «Դվին» հյուրանոցներում, խաղերի օրերին, գիշերները կգործեն հատուկ բուժկետեր: Մի խոսքով՝ առողջապահության հայրենական համակարգի ներկայացուցիչներն ուշադրության կենտրոնում են պահում բոլոր մասնակիցների առողջության գործը, թեեւ գրույցներից պարզվեց, որ նրանք ցանկանում են խաղերի օրերին մնալ... անգործ:

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարզահրապարակները, որտեղ կանցկացվեն Առաջին Համահայկական խաղերը

1. «Հրազդան» մարզադաշտ՝ ֆուտբոլ
2. «Նաիրի» մարզադաշտ՝ ֆուտբոլ
3. Արտաշատի մարզադաշտ՝ ֆուտբոլ, թ/աթլետիկա
4. Աբովյանի մարզադաշտ՝ ֆուտբոլ
5. Աշտարակի մարզադաշտ՝ ֆուտբոլ
6. Մարզահամերգային համալիրի մարզադահլիճ՝ բասկետբոլ
7. ՖԻՖԱ-ի մարզադահլիճ՝ բասկետբոլ
8. «Գրանդ-Տոբակո» մարզադահլիճ՝ բասկետբոլ
9. «Կիլիկիա» մարզադահլիճ՝ վոլեյբոլ
10 «Դինամո» մարզադահլիճ՝ ս/թենիս
11. «Հրազդան» համալիրի կորտեր՝ թենիս
12. «Արարատ» ակումբի կորտեր՝ թենիս
13. Շախմատիստի կենտրոնական տուն՝ շախմատ

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Արթուզով: 2. Կռայչեկ: 4. Բուսակեր: 5. Վելիչկա: 7. Արածանի: 8. Վասիլյան: 9. Գազպե: 10. Աղանա: 16. Ինջու: 17. Ցիան: 19. «Նորմա»: 20. Ուղղում: 22. Աբայ: 23. Ռուսա: 24. «Ռիգվեդա»: 25. Սատոնին: 26. Դայլայլ: 27. Լյումիեր: 29. Ժիլին: 31. Սիս: 32. Ամոլ: 36. Եվբեա: 37. Անապա: 39. Պամա: 40. «Արայ»: 42. Իժմա: 43. Արամ: 44. Բաբայան: 45. Արաբեսկ: 47. Շնայդեր: 48. Արտաշես: 50. Լիմասոլ: 51. Ալյասկա: 52. Դաբաղ: 53. Ատելա:

Հորիզոնական

1. Ամերիկա: 3. Օբրազցովա: 6. Մալիկով: 11. Արախ: 12. Լիդիա: 13. Զապեկ: 14. Զանգա: 15. Վիտոլկի: 18. Օրանգուտան: 21. Լիամեռն: 24. Ռուբենս: 26. Դյուվալ: 28. ԱժԱ: 30. Պորտոս: 32. Անդրեյ: 33. Իսլամ: 34. Նարգես: 35. «Պրավդա»: 36. Եհնա: 38. Սպարան: 41. Լիոտար: 44. Բաբեան: 46. Աշնանացան: 49. Ալաբամա: 54. Ազամա: 55. Տոտեմ: 56. Եռանդ: 57. Շիլոս: 58. Նախորդկա: 59. Պոլկոպեւնիկ: 60. Ալբերտա:

ԽԱՉԲԱՌ

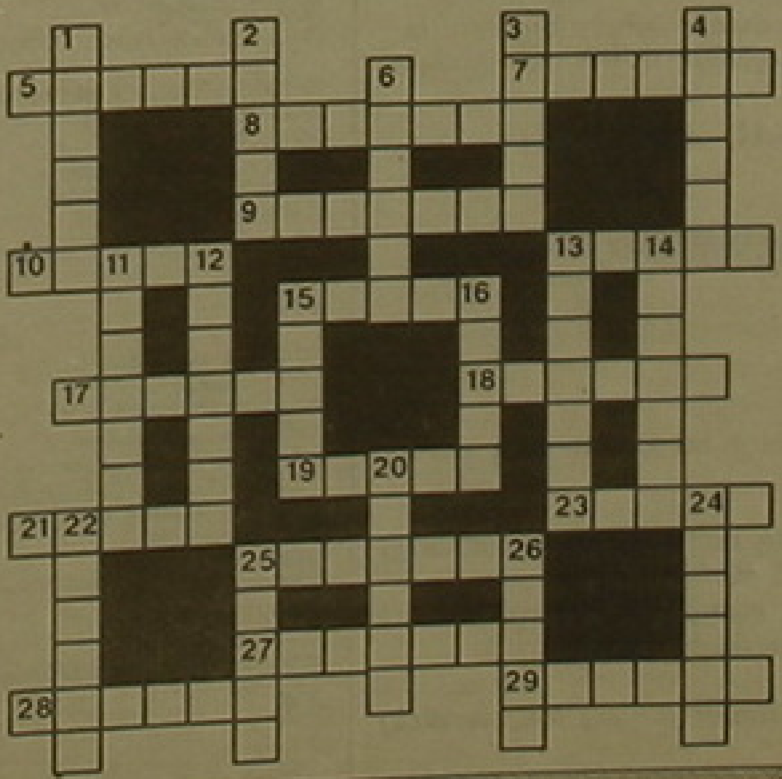

Մրցանակային հաջորդ խաչբառը կտպագրվի «Ազգի» օգոստոսի 28-ի համարում:

Փորձե՛ք լուծել, եւ արժեքավոր մրցանակը ՁԵՐՆ է:

Ուղղահայաց

1. Նահանգ ԱՄՆ-ի հյուսիս-արեւմուտքում: 2. Անձնուրաց, հավասարիմ, վեհանձն, ազնիվ տղամարդ: 3. Շիրվանզադեի ստեղծագործություններից: 4. Կոմիտասի ստեղծագործություններից: 6. Անտառում ստվերոտ ու մութ տարածք: 11. Շնագլուխ կապիկ: 12. Անգլիացի հրապարակախոս, պատմաբան փիլիսոփա (1795-1881) 13. Ֆրանսիայում ապրող բողոքական, որը 16-17-րդ դդ. հալածվում էր կաթոլիկ եկեղեցու եւ պետության կողմից: 14. Կալցիում եւ մագնեզիում պարունակող մոխրագույն հանքանյութ: 15. Դաշտավայր Արեւմտյան Հայաստանի Մուշ գավառում: 16. Դեսերտային գինու տեսակ: 20. Լիճ Ղազախստանում: 22 Գետ Հայաստանում: 24. Պատմական մարզ Իտալիայի հյուսիս-արեւելքում: 25. Ավստրիացի գրող, «Փոխակերպում» ստեղծագործության հեղինակը: 26. Ֆրանսիացի բալետմայստեր: Ղեկավարել է Լոնդոնի «Դրուրի Լեյն» թատրոնի բալետային խումբը (1727-1810):

Հորիզոնական

5. Շոտլանդացի բանաստեղծ, հայ ժողովրդի մեծ բարեկամ: 7. Լիճ Հայաստանում: 8. Ջահել, արբունքի հասած երիտասարդ: 9. Մարզ Կենտրոնական Իտալիայում: 10. Միջնադարյան հայ ճարտարապետ: 13. Աստվածաշնչյան կերպար, որը դարձել է Վերածննդի դարաշրջանի նկարիչների սիրած կերպարը: 15. Կոկորդի մուտքի վրա կախված աճառը: 17. Հերոսուհի Չայկովսկու «Կարապի լիճը» բալետում: 18. Ռուս պատմաբան, հասարակական գործիչ: 19. Ֆրանսիական կինոակադեմիայի բարձրագույն մրցանակը: 21. Տարածք, որը պաղեստինա-իսրայելական պատերազմում գրավվեց հրեաների կողմից: 23. Սատուրն մոլորակի ամենամեծ արբանյակը: 25. Գերմանացի ֆիզիկոս-օրգանիկ: 27. Ականավոր ակնարկուլժ: 28. Ռուս բանաստեղծ (1887-1964): 29. Անտիկ աշխարհի մեծ առակախոս, ստրուկ:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՄՆ-Ի ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԹԵՄԻ

Հայ օգնության ֆոնդ

FUND FOR ARMENIAN RELIEF

Ի գիտություն ապագա առաջին կուրսեցիների

Հայ առաքելական եկեղեցու Ամերիկայի Արեւելյան թեմի Հայ օգնության ֆոնդը (ՀՕՖ) «Մաքենյան կրթավճար» ծրագրի շրջանակներում տեսական բուհերի (ԵՊՀ, ժող. տնտ. ինստ.) այս տարվա դիմորդների համար հայտարարում է մրցույթ, որի արդյունքում 10 հաղթողների ուսման վարձը լրիվ տեւողությամբ, լինելու է վճարվի ՀՕՖ-ի կողմից:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն դիմորդները, որոնք՝

ա) ունեցել են բարձր առաջադիմություն դպրոցում (միջնակարգ կրթության վկայականի միջին գնահատականը 4,5-ից բարձր է), ավարտական քննությունները հանձնել են գերազանց, իսկ ընդունելության քննությունները՝ բարձր գնահատականներով, սակայն մրցույթով դուրս են մնացել անվճար ուսուցման ցուցակներից եւ օգոստոսի 31-ի տվյալներով անցել են վճարովի ուսուցման բաժիններ,

բ) տեսական բուհերի դիմորդներ են. տնտեսագիտություն, կառավարում, իրավագիտություն, միջազգային հարաբերություններ, լրագրություն մասնագիտությունների գծով,

գ) սոցիալապես կարիքավոր ընտանիքներից են,

դ) համաձայն են ուսման ավարտից հետո նվազագույնը 5 տարի (կամ իրենց ուսման տարիների չափով) ապրել եւ աշխատել Հայաստանի Հանրապետությունում կամ Արցախում:

Վերջին կետի վերաբերյալ ՀՕՖ-ի եւ ուսանողի միջեւ կնքվում է պայմանագիր, որի խախտման դեպքում տվյալ ուսանողը կամ նրա ընտանիքը պետք է փոխհատուցի ուսման հետ առնչվող ՀՕՖ-ի կատարած ծախսերը՝ հավելավճարով:

Ուշադրություն

Ուսման ընթացքում ուսանողի առաջադիմության անկման կամ նրա ընտանիքի սոցիալական վիճակի բարելավման դեպքում ՀՕՖ-ը կդադարեցնի ուսման վճարումը: Մրցույթին մասնակցել ցանկացող դիմորդները, որոնց տվյալները համապատասխանում են վերոհիշյալ պայմաններին, կարող են ներկայանալ ՀՕՖ-ի Հայաստանի մասնաճյուղի գրասենյակ եւ լրացնել համապատասխան դիմումի ձեւը: Դիմումին կից պետք է ներկայացնել անձնագիր (պատճեն), միջնակարգ կրթության վկայական (պատճեն), ընդունելության քննությունների քննաթերթիկ, համապատասխան տեղեկանք վճարովի ուսուցմամբ ուսանող դառնալու վերաբերյալ, ընտանիքի սոցիալական անձնագիր (պատճեն): Անհրաժեշտության դեպքում կարող են պահանջվել նաեւ տեղեկանքներ բնակության վայրից, համայնքի սոցիալական ծառայությունից եւ այլն:

Դիմումներն ընդունվում են 1999 թ. օգոստոսի 31-ից սեպտեմբերի 3-ը ներառյալ: Սույն մրցույթի արդյունքները կամփոփվեն ս. թ. սեպտեմբերի 15-ին: Խնդրվում է չզանգել եւ անձամբ ներկայացնել անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը:

Հասցեն՝ Երեւան, Խորենացի 22

ՈՒՄՔՈՐ-Ը ՎԱՃԱՌՈՒՄ Է 138 ՏՈՆՆԱ ԱՆՅՈՒՂ ԿԱԹԻ ՓՈՇԻ ԵՎ 6465 ԼԻՏՐ ՍՈՅԱՅԻ ՁԵԹ

UNITED METHODIST COMMITTEE ON RELIEF

UMCOR

ՈՒՄՔՈՐ ամերիկյան մարդասիրական կազմակերպության Հայաստանի գրասենյակը ցանկանում է վաճառել 138 տոննա անյուղ կաթի փոշի եւ 6465 լիտր բուսական յուղ: Առաջարկվող կաթի փոշին ունի հետեւյալ հատկանիշները՝

յուղայնություն՝ 1,25 տոկոս
խոնավություն՝ 4,0 տոկոս
մանրէաբանական կազմը՝ 40.000 հատ չափանիշային պնակի յուրաքանչյուր գրամում
խանձված մասնիկների քանակը՝ 15,0 գրամ
լուծելիության գործակիցը՝ 2 միլիգրամից ոչ ավել:

■ Անյուղ կաթի փոշին պատրաստված է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում՝ փոշիացման լավագույն տեխնոլոգիայով: Այն փաթեթավորված է 25 կիլոգրամանոց պոլիէթիլենային միջնաշերտով թղթե պարկերի մեջ:

■ Բուսական յուղը 4 լիտրանոց մետաղյա տարաների մեջ է: Կաթի փոշու եւ ձեթի ամբողջ քանակությունը գտնվում է Երեւանի Մալաթիա թաղամասի «Անուշ» ՓԲԸ պահեստում:

Հետաքրքրված անձինք կարող են ներկայացնել հայտեր՝ տենդերներին մասնակցելու համար: Հայտում ներկայացվելիք կաթի փոշու նվազագույն քանակությունը 1 տոննա է:

Հայտի ձեւեր, տեղեկություններ հայտի ձեւ լրացնելու համար, կաթի փոշու նմուշ վերցնելու եւ այլ մանրամասն տեղեկություններ ստանալու համար կարող եք ներկայանալ ՈՒՄՔՈՐ-ի երեւանյան գրասենյակ

(Երեւան, Կարապետ Ուլնեցու 16, հեռ. 24-81-41, 28-29-77)

Հայտերը պետք է ներկայացվեն փակ կնքված ծրարներում:
Հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը 1999 թ. սեպտեմբերի 2-ն է, ժամը 17:00-ը:

Հայտերը պետք է պարունակեն հետեւյալ տեղեկությունները.
- ձեռնարկության անվանումը,
- պետական ռեգիստրի վկայականի պատճեն,
- սեփականատիրոջ անուն-ազգանունը, հասցեն, հեռախոսը,
- մեկ կիլոգրամի (կաթի փոշու համար) եւ մեկ լիտրի (բուսական յուղի համար) արժեքը դրամով՝ ավելացված արժեքի հարկը ներառյալ եւ գնվող քանակությունը:

Կքննարկվեն միայն ամբողջական տեղեկություններ պարունակող հայտերը, որը կկատարվի ՈՒՄՔՈՐ-ի կողմից 1999 թ. սեպտեմբերի 3-ին:
ՈՒՄՔՈՐ-ը հաղթողներին կտեղեկացնի արդյունքների վերաբերյալ, պայմանավորվելու համար վճարման կարգի եւ պայմանների մասին՝ մինչ պայմանագիր կնքելը:

ՈՒՄՔՈՐ-ն իրեն իրավունք է վերապահում առանց որեւէ պատճառի չեղյալ հայտարարել ցանկացած կամ բոլոր հայտերը:

ARMENTEL

ԱՐՄԵՆՏԵԼԸ

սեպտեմբերի 1-ից անցնում է կոդերի հավաքման նոր միջազգային կարգի

1. Երեւանից ՀՀ մարզեր
0 + շրջանի կոդը +բաժանորդի համարը
Օրինակ՝ 0 + 59 + բաժանորդի համարը
որտեղ՝ 59-ը Էջմիածին քաղաքի կոդն է (8+259-ի փոխարեն)

2. Երեւանից դեպի բջջային համակարգի բաժանորդ
0 + 1 + բջջային բաժանորդի համարը
Օրինակ՝ 0 + 1 +40NN NN
որտեղ՝ 1-ը բջջային համակարգի կոդն է

3. ՀՀ մարզերից Երեւան քաղաք
0 + 2 + բաժանորդի համարը
որտեղ՝ 2-ը Երեւան քաղաքի կոդն է

4. ՀՀ մարզերից դեպի բջջային համակարգի բաժանորդ
0 + 1 + բջջային բաժանորդի համարը

5. ՀՀ մարզից այլ մարզ
0 + մարզի կոդը + բաժանորդի համարը

6. ՀՀ-ից ԱՊՀ երկրներ
00 + երկրի կոդը + քաղաքի կոդը + բաժանորդի համարը
օրինակ՝ 00 +7 +095 + բաժանորդի համարը
որտեղ՝ 7-ը Ռուսաստանի, 095-ը Մոսկվայի կոդը

7. ՀՀ-ից հեռավոր արտասահման
00 + երկրի կոդը + քաղաքի կոդը + բաժանորդի համարը

Ծառայության անվանումը	հին N	Փոփոխված N
Հրշեջ ծառայություն	01	1-01
Ոստիկանություն	02	1-02
Շտապ օգնություն	03	1-03
Գազի վթարային ծառայություն	04	1-04
Միջքաղաքային հեռախ. օպերատոր	05	1-05
Միջքաղ. հեռախ. վերստուգիչ ծառ.	06	1-06
Միջքաղաքային հեռախ. օպերատոր	07	1-07
Քաղաքապետարանի 08 ծառայութ.	08	1-08
Արմենտելի տեղեկատու ծառայություն	09	1-09
«Հայհամակարգիչ» տվյալների ծառ.	001	1-81
Ժամի ծառայություն	002	1-82
Քաղ. պաշտպան. շտաբի ծառայություն	003	1-83
Երկաթգծի տեղեկատու ծառայություն	004	1-84
Օդանավակայանի տեղեկատու ծառ.	007	1-87
Արմենտելի փեյջինգային ծառ.	009	1-89

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՓԲ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

Աշտարակի «Նշան» փակ բաժնետիրական ընկերությունը:
Գրանցման համար 01Ա018167
Ընկերության հետ որեւէ խնդիր ունեցող անձինք հարցերը լուծեն երկու ամսվա ընթացքում:
Հասցեն՝ ք. Աշտարակ, Արտ. Մելիքյան փ. 2:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

24 օգոստոսի

Ա1

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Գտնված իրերի գրասենյակը»
18.00 Հեռուստասերիալ «Մոխրոտը»
18.55 Երեք երգ
19.10 Հեռուստալոտո
20.00 Տոնավաճառ. տնտեսական տեղեկատու
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.45 Այսօր
22.10 Գ/Ֆ «Սիրելի բարեկամ»
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ծեղընթաց
Արքանյակային հեռարձակմամբ
01.20 Հեռուստասերիալ «Իմ երկրորդ մայրը»

ՄԵԱԿՈՒՅԹ

19.00 Մուլտֆիլմ
19.25 Աշխարհի հրաշալիքներ. Մաչու-Պիկչու
19.35 «Գանձասար» անսամբլի ելույթը
19.15 Աշակ
20.30, 0.35 Լուրեր
21.05 «Ջիթենյաց դղյակը»
22.05 Սիրեցէք զմիմեանս
22.15 Արտացոլում
22.45 Գ/Ֆ «Քամելեոն մարդը»

Ա

9.00 Տոմար
11.00 Գ/Ֆ «Օնասիս» (2-րդ մաս)
19.00 Մուլտֆիլմ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Մուրհանդակ
19.50 Մամուլի խոսնակ
20.00 Երաժշտական վերհուշ
20.30 20-րդ դարի մեծագույն հանցագործությունները. Լաքի Լուչանո
21.10 Հրապարակ
21.50 Գ/Ֆ «Հաղթողը»
24.00 Անդորր
0.05 Ակնետա
0.35 Խուժան ալիք
0.55 Գ/Ֆ «Արյունոտ փախուստ»

Ա

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Հանուն սիրո»
16.00 Նորություններ
19.15 Սերիալ «Չնեհարդ Հարին»
16.40 Երջանիկ դիտված
17.30 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Հանուն սիրո»
19.00 Նորություններ
19.15 «Երալաշ»
19.30 Թեմա
20.10 Այստեղ եւ հիմա
20.30 Գ/Ֆ «Ուղղահայաց մրցավազք» (2-րդ մաս)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.40 Թերեւս
22.50 Գ/Ֆ «Բարձր հասկերի մեջ» (դերերում Ե. Լեոնով, Զ. Ղեխտիարեւա)
00.20 Վավերագրական դետեկտիվ «Գերի լուրը»
01.05 «Լուսամփոփ»
01.35 Սերիալ «Ուրբաթ՝ 13-ին»
02.25 Սերիալ «Նորությունների ծառայություն»

РТР

8.00-10.45 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.20 Բոլորի շուրջբոլորին
8.45 Հեռուստախաղ «Հաղորդումների ծրագիր»
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
11.10 Սերիալ «Միլենի»
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.05 Լուրեր
12.35 Սերիալ «Մոխակի պատասանը»
13.30 Թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնություն
14.30 Խաղուր բազմոցի վրա
15.30 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.25 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.15 Երաժշտություն, երաժշտություն...
17.30 Սերիալ «Առաջին համբույրներ»
18.30 Աշտարակ
18.55 Հումորապատմ եւ առողջություն
19.00 Սերիալ «Մեր զաղտնիքի ամառը»
20.00 Մեր առաջին հայացքից
20.35 Ռուսական բիզնես
21.40 Մանրամասներ
21.55 Կինոյի ժամ. Նաաստայա Կինսկին, Քրիստոֆեր Փլամերը «Դասանդներ» ֆիլմում (ԱՄՆ)
23.45 Թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնություն
00.50 Հերթապահ բաժանմունք

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1200 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1102. Տպաքանակը՝ 4000. Ստորագրված է տպագրության՝ 23. 08. 1999. Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@